

Anmerkninger

til

Den Fierde Tome

af

Verdens almindelige Historie,

forfattede

ved

P. F. Suhm.

Tiende Hoved = Stykke, Første Afsnit,
Pag. 4. §. 4. Not. 3. b).

Polybius ex Editione Gronovii Amst. 1670.
in 8vo, Tom. I. L. 10. p. 832. siger ei
allene, som Baumgarten beretter,
at Scbatana overgik alle andre Stæder i
Rigdom, men og i Bygningens Pragt.
Han beretter, at Beggene og Villerne i
Slottet vare overdragne deels med Sølv-
og deels med Guld = Plader, og at alle Tag-
stenene vare af Sølv. De fleste af disse
Kostbarheder bleve vel borttrovede af Alexan-
ders Soldatre, men ikke destomindre vare

der endda saa mange af dem tilovers udi Antiochi den Stores Tid, rumt 120. Naar efter Alexander, at de Penge, som han af dem lod slaae med sit Hoved paa, belobe sig til Fire Tusende Talenters Værdie. Polybius holder ellers ogsaa for, at Medien er frem for noget andet Asiatick Land skicket til at oprette et stort Herredomme, baade for sin Størrelse, saa og for Indvaanernes og Herstes, saa vel Mængde, som Godhed.

Tredie Udsnit. P. 22. S. 26. Not. n).
 Hvad den Post angaaer, om Ninive haver været ødelagt tvende, eller ikkun eengang, da kan jeg ei andet end holde med Forfatterne, endskjønt den fortreffelige Doctor Baumgarten er dem imod. Da Propheten Jonas var i Ninive, synes den at have været en af de største Stæder i Verden, og dog havde den da ei fuldt staaet i hundrede Naar efter sin første Ødelæggelse, saafremt man herudi vil følge Ctesice Regning. Jeg maa tilstaae, at det er ubegribeligt for mig, at en Stad, som saa aldeles efter Ctesice Sigende blev ødelagt, haver udi saa kort en Tid kunnet vinde til saadan Magt og Høi-
 hed, som man seer at Ninive haver besiddet udi Jonæ Tider. Naar man derhos overveier, at Skriften taler ikkun om een Nini-
 ves Ødelæggelse, hvilken den øiensynligen sætter

sætter at være skeet, ikke meget længe før Jerusalems første Undergang, og at Ctesias og Alexander Polyhistor, og flere gamle Skribenter, ei heller melde om mere end een Ødelæggelse af Ninive, endskjønt den første sætter den næsten tre hundrede Aar længere tilbage i Tiden end Skriften, saa og at Skriftens Spaadomme om Maaden, hvorledes Ninive skulde undergaae, passe sig saavel paa de Hedenste Skribenters Beskrivelse af Maaden, som den virkelig er undergaaet paa; Saa siger jeg, at alt dette tilsammen lagt og overveiet, gjør mig næsten vis paa, at Ninive er ikkun een gang blevet ødelagt, og det paa den Tid som Skriften vidner. De Hedenste Skribenter blive og herved frelst fra at modsig Skriften for meget, og man antager da, at de ikkun have feilet i Tiden af Ninives Ødelæggelse, hvilken de have sat næsten tre hundrede Aar for tilig. De Exempler som Doctor Baumgarten opregner af Stæder, der i Hast ere igien komne til Flor efter deres Ødelæggelse, passe sig ikke i alle Maader paa Ninive; Thi hvad Athenen angaaer, da læser man aldrig om saadan aldeles Ødelæggelse af den, som om Ninive, hvorfor den og snart kunde igien komme paa Fode efter nogen Uheld. Corinthen blev vel aldeles ødelagt, men det varede

ogsaa længe inden den kom igien til sin forrige Herlighed, og da den endog var paa sit beste, saa haver den hele Bye vel neppe været større end Slottet i Ninive, saa fremt man skal dømme om det sidste Størrelse og Pragt efter Byens, saa og efter Slottenes i Babylon. Athenen, Corinthen, Carthago og flere vare desuden See-Stæder, til hvilke Folk igien snart strømmede for deres ypperlige Havners og beqvæme Beliggenheds Skyld. Ninive havde derimod ei nogen saadan Fordeel, og kunde ikke holdes ved Lige i sin Pragt og Herlighed uden ved at være en mægtig Konges Boelig. For Resten maae jeg med Doctor Baumgarten tilstaae, at de lærde Forfattere sig sig ofte imod; thi her antage de at Ninive haver været en meget stor Stad udi Jonæ Tid, hvilket de dog tilforn med stor Heflighed har bestridet. Overalt er denne Ulighed udi Meningen, som findes dette hele Bærk igiennem, den største Mangel, som dette ellers overmaade lærde Arbeide haver, og hvorved Læsere af maadelig Læsning og Indsigt i de her afhandlede Ting lettelig deels kan forvirres, deels faae Rede til Bogen. Denne Ulighed kommer ellers efter al Anseelse af de mange adskillige Forfattere, som have lagt Haand paa Bærket, og hvilke, som det synes, ei have

have staaet under Ansørsel af een beqvæm og lærd Mand; Hvorfor enhver haver paa sine Steder villet have sine egne og besynderlige Meninger indskikkede. Saaledes have nogle været Tilbedere af Herodoto, andre af Xenophonte, atter andre af Ctesia, og igien andre af de Østerlandste Skribenter.

Fjerde Afsnit. P. 28. §. 33. Not. 23. b).
 Naar jeg overveier de Omstændigheder, som Alexander Polyhistor hos Eusebium, Præp. Evang. Lib. IX. p. 164., og ei Eupolemus, som Baumgarten af en Hukommelse = Feil sætter, fortæller om den Mediske Konge Astibara, saa og de fyrretive Aars Regiering, som Diodorus Siculus L. II. p. 147. tillægger ham, saa kan jeg ei andet end ansee ham for Herodoti Cyaxares. Hertil kommer endnu, at Diodorus Siculus ellers ikke taler om saa mærkelig en Konge som Cyaxares, med mindre at han forstaaer Astibaras ved ham, saa og at han udtrykkelig Pag. 148. siger: At Astyages var en Søn af Astibara, som Herodotus derimod gjør til en Søn af Cyaxara. Dersom Astibaras er Cyaxares, hvorpaa jeg aldeles ikke tviler, saa følger det nesten af sig selv, at den Krig imellem Astibaras og den Scaciske Dronning Zarina, som Diodorus beskriver, er den samme, som Krigen imellem

Scytherne og Cyapares. Det er bekiendt, at Sacerne regnes af alle de Gamle for at have været et Scythisk Folk. Scytherne herskede efter Herodotum i 28. Aar ikke alene i Medien, men og i den hele høie Asien. Efter Diodorum varede Krigen længe med Sacerne, faldt dog til sidst nogenlunde ud til Medernes Fordeel, ved det at de bragte Partherne igien under Aaget, blev ei alene ført i Medien, men og i Parthien, og endelig beskrives Sacerne's Dronning af ham, som meget mægtig, hvilket vel kommer overens med den Magt, som Herodotus tillægger Scytherne. Herodotus beretter, at Cyaxaris Fader hedte Phraortes, og regierede i 22. Aar. Astibarce Fader kaldes vel af Diodoro Artynes, men tillægges just derimod ligesaa lang en Regiering; Hvoraf man efter min Mening rimelig kan slutte, at Artynes og Phraortes ere een og den samme Konge. Phraortis Fader var efter Herodotum Dajaces, efter Diodorum hedte Artynis Fader Artæus. Herodotus beretter, at Dajaces regierede i 53. Aar, Diodorus tilskriver derimod Artæo ifkun 40. Aar. Her synes da at være en merkkelig Forskiel; men naar man overveier, at Herodotus selv beretter at Dajaces forestod Regieringen som Dommer i en rum Tid førend han blev Konge, saa kan den Banskelighed let røddes af
 Beien,

Veien, naar man skriver de 13. Aar paa Regning af hans Dommer-Embede; thi saa bliver ifkun 40. Aar tilbage for hans Kongelige Regiering, efter Diodori Beretning. Denne Raade, at løse bemelte Knude paa, bestyrkes ogsaa derved, naar man overveier, at Dajaces vil efter al Anseende faae en alt for stor Alder, naar man setter at han først udi en temmelig lang Tid haver været Dommer, og siden Konge i 53. Aar, allerheldst siden man rimelig kan troe, at han haver været ganske ung, da han blev sat til Dommer. Hans Alder vilde efter saadan Regning næsten beløbe sig til hundrede Aar, hvilket vel ikke er umueligt, men dog usædvanligt, og næsten utroeligt. Nu synes det, at man ei kan med Sammenligningen imellem Diodorum og Herodotum gaae længere tilbage i Tiden, saasom Diodorus navngiver mange Konger, der for Artæus skulle have regieret i Medien, og Herodotus derimod udtrykkelig vidner, at der var ingen Konge i Medien førend Dajaces, men at Landets Regiering var indrettet paa republicansk Raade. Men denne Banskelsighed er efter mine Tanker større til Synne end i sig selv; thi endskjønt jeg maa tilstaae, at jeg ugierne viger fra Herodotus, baade fordi han er den ældste verdslige Historieffriber, saa og, fordi han, som mig synes,

synes, haver større Mærker hos sig af Oprigtighed, Flid og og Skionsomhed, end de fleste andre Skribenter, saa mener jeg dog at han her haver begaaet en liden Feil, og maaskee endda ingen Feil, men snarere ikkun en Udeladelse af visse Omstændigheder, som vi efter al Anseende havde maaskee faaet langt bedre beskrevne af ham, end af nogen anden er skeet, saa fremt han havde til Historiens og den lærde Verdens store Lys og Nytte, faaet Tid til at forfatte den af ham belovede Historie af det Assyriske Rige. Sagen er i sig selv kortelig denne: Man seer tydelig af mange gamle Skribenter, at Medien haver i de ældste Tider havt adskillige Konger paa eengang, hvilke Phraortes, eller maaskee Dajaces først haver forenet under eet Hoved, og derfor er af Herodoto blevet anseet for den første Konge i Medien. Ialænge efter, endog paa de Tider, da Babylon blev undervunget, taler den hellige Skrift om Mediske Konger, som om mere end een, hvilke dog synes da at have staaet under den store Konge, der regierede i Ecbatana. Det egentlige Medien omkring Ecbatana, hvilket er et plat og jevnt Land, haver derfor ganske vel efter Herodoti Beretning kunnet for Dajacis Tider været uden Konger, og regieret paa en republicansk Maade, fra den Tid af, da det hele Land først faldt fra Assyrien.

syrien. Naar denne Mening antages, kan
 baade Ctesias og Diodorus reddes fra den
 Beskyldning at have digtet fem Mediske Kon-
 ger, der aldrig have været til i Verden,
 navnlig Arbaces, som regierede i 28. Aar,
 Mandauces i 50., Sotarmus i 30., Ar-
 tycas i 50., og Arbianes i 22.; Thi disse
 anvises da den nordligste og Biergagtigste
 Deel i Medien til Regierings- Sæde. Jeg
 forkaster saaledes ikke den Mening, at Ar-
 baces haver været den første Konge i Me-
 dien, naar derved ifkun forstaaes en liden
 Deel af bemeldte Land, ikke heller at han
 ved sit Frafald fra det Assyriske Rige haver
 givet det sit første Stød. Men det forka-
 ster jeg, at han haver været saa mægtig en
 Konge, som Ctesias beskriver ham, eller at
 han tilligemed den Babyloniske Stadtholder
 Belesis haver ødelagt Ninive. Men udi
 saadan Feil kunde Skribenter, der ei vare
 meget agtsomme, let falde, saasom Hoved-
 Sagen er i sig selv rigtig nok, at Ninive og
 det Assyriske Rige ere blevene ødelagte ved for-
 enede Kræfter af Kongerne i Medien og Ba-
 bylon, nemlig, enten af Cyaxares og Na-
 bopolassar, eller og Astyages og Nabu-
 chodonosor, hvilken sidste Mening jeg an-
 seer for rigtigst. Dersom man regner fra
 Arbaces Regierings Begyndelse, og til As-
 tyages Død, da faaer man efter Diodori
 Reg:

Regning en Tid af 317. Aar, og lægges der-
 til de 32. eller 33. Aar, som Astryagis Son
 Cyarares efter min Mening, hvilken paa et
 andet Sted skal bevises, haver regieret, saa
 kommer net op 350. Aar ud, hvilket just er
 saa lang en Tid, som Ctesias tilskriver det
 Mediske Rige. Herodotus derimod regner
 det Mediske Riges Begyndelse først fra Da-
 jaces af, og det ganske rettelig efter sin an-
 tagne Mening, saasom det da først kom ret
 i Anseelse, og tillægger det ifkun en Langva-
 righed af 150. Aar, saasom han slutter det
 med Astryages. Naar man anseer Beskri-
 velsen, som Herodotus gjør af det Mediske
 Riges Tilstand førend Dajaces, saa er det
 let at begribe, hvi en Deel af de Assyriske
 Monarker, som Tiglathpileser, Salma-
 nassar og Assarhaddon tilskrives udi Skrif-
 ten at have havt saa meget at sige udi Me-
 dien, at de baade kunde didhen forflytte de
 fangne Israelliter, saa og flytte fra Medien
 Indvaanere til Israel. Herudi kommer
 Skriften mere overeens med Herodoto, end
 med Ctesia og Diodoro, der forestille os
 Medierne at have været Mestere af Asien
 paa de Tider; Endskiont dog Diodorus selv
 uafvidende bestyrker Herodoti Beretning,
 i det han ei veed at fortælle os det mindste
 merkværdigt om de fem første Mediske Kon-
 ger, naar jeg undtager Arbaces, hvilket
 ikke

ikke vel passer sig paa mægtige Monarker, men derimod ganske vel paa smaa Konger, der ikkun have regieret i Biergene.

Pag. 42. §. 51. Not. 32. b). Det berømte Sted hos Æschylum staaer udi hans Persis fra v. 761. til v. 781., Pag. 278. & 280. ex edit. Stanleji Londini 1664., og tales der om tvende Mediske Konger, Fader og Son, som for Cyro have havt Herredomme udi Asien. Ved disse tvende Mediske Konger kan umuelig forstaaes andre end enten Cyaxares, og hans Son Astyages, efter de flestes Mening, eller og Astyages og hans Son Cyaxares, hvilket jeg holder for rettere. Derfor Ninive er, som jeg troer, blevet ødelagt af Astyage, saa hor denne Konge med al Billighed fra den Tid af kunnet siges at fore Herredomme i Asien, endskiont man dog maa tilstaae, at der vare paa samme Tid ligesaa mægtige, om ei mægtigere, Konger i Asien, nemlig i Babylon og i Lydien. Det Æschylus siger om den anden Mediske Konge, at han regierede med Fornuft, synes at til intet gixre Herodoti Beretning, at Cyrus rev med Magt Scepteret af Medernes Hænder; thi hvis saa havde været, da havde den sidste Mediske Konge neppe faaet saa herligt et Vidnesbyrd, at han regierede med Fornuft, saasom

saasom Folk gemeentligen pleie at dømme andres Fornuft efter deres Lykke. Vignolii Mening, at den ældste Cyaxares er Skriftens Ahasverus, haver ei mindste Skin af Sandhed; thi det er aabenbare, at ved Ahasverus nødvendig maa forstaaes en langt mægtigere Herre end Kongerne i Medien nogen Tid have været, og at der ved ham umulig kan forstaaes nogen anden end een af de Persiske Monarker, hvilket baade de 127. Landskaber, og de syv Raadsherrer, hvorom udi Esthers Bog tales, tilfulde vise.

Pag. 52. Not. f). Doctor Baumgarten haver ganske ret, naar han P. 54. Not. 38. b) laster den Haardhed, hvormed de lærde Forfattere her begegne den fortræffelige Joseph Scaliger, en Mand, der vel har havt sine Feil, som alle Dødelige, men hvis Fortienester dog ere større end al Roes. Denne Sag erkjendte alle store Mænd, som levede udi hans Tid, af hvilke han blev hædret og adspurgt, som et Orakel. Samme Tid var meget frugtbar paa retskafne store og lærde Mænd, men naar man gaaer dem alle igiennem, da skal man finde, at han haver været den Største iblant dem. De navnkundigste vare: Isaacus Casaubonus, Theodorus Beza, Jacobus Cujacius, Philippus Mornæus, Sulvius Ur:

Ursinus, Carolus Sigonius, begge Ciacconii, Alphonsus og Petrus Mariana, Strada, Jacobus Augustus Thuanus, Mathæus Parker, Cambdenus, Franciscus Junius, Janus Douza, David Chytræus, Reineccius, Marcus Velleerus, Janus Gruterus, Tycho Brahe, Baronius, Bellarminus, Fra Paolo, Arias Montanus, Savilius og flere. Hvo der noie er bekiendt med disse Mænd og deres Skrifter, maa tilstaae, at de dog alle baae i udbredt Kundskab, saa og de fleste i Skrifers Mangfoldighed og Nytte, maa vige Scaliger; vel kan nogle af dem have besiddet i en vis Ting, som de særdeles lagde sig efter, større Styrke end Scaliger, hvilket han selv i Henseende til det Græske Sprog tilstaaer Isaaco Casaubono, som vel iblant dem alle skulle være den der meest kunde giøre Scaliger Æren af at være den lærdeste Mand i sin Tid stridig; Men ingen da, eller og saa efter den Tid have besiddet saa stor Læsning, og saa vidt udstrakt Kundskab, som Scaliger; Herom vidne hans Breve, Vers, Orationer, Oversættelser, Strids-Skrifter, Forklaringer over gamle Skribenter, men fornemmelig hans tvende udødelige Arbejder: Eusebii Krønike og Emendatio temporum. Overalt kan ingen betage ham den billige Roes, først iblant

Erh. Selsk. Skr. 3. D. N alle

alle at have giort ret bekiendte og bragt i Glor de Østerlandſke Sprog og Videnskaber, og dernest at have udviklet, oplyst, og i Orden bragt Tids-Regningen af alle Riger, og af den hele Jord; Et mere end heroisk Arbejde, og hvorfor han fortiente Ures-Støtter i alle Stæder, og alle Lande. En ſaadan Mand burde de lærde Forfattere have beegnet med mere Kæmſældighed, ja Erbdighed.

Andet Hoved-Stykke, andet Afſnit, N. 119. §. 131. De lærde Forfattere ere formedelſt Mangel paa Eſterretninger magre i at undersøge Perſernes Videnskaber, og hvilke Konſters Opfindelse ſom dem tilſkrives. Jeg vil derfor her anføre, hvad ſom jeg derom haver fundet hos gamle Skribenter, endſkiønt det og er meget lidet: Tatianus, N. 141. tilſkriver dem at have opfundet Magiam, ſom dog andre, og maaskee med ſtorre Ret tilegne Chaldæerne. Gregorius Nazianzenus L. I. p. 100. kommer herudi overeens med ham. Denne Mening kommer ventelig deraf, at de have anſeet Zoroaster for en Perſer, hvilken de fleſte Gamle eensstemmigen tilſkrive Magiens Opfindelse. Clemens Alexandrinus Stromatum Lib. I. p. 307. tilſkriver dem først at have opfundet Bogne, Senge og Godſkamler; Hvis ſaa er, da
har

har man at takke dem for mange nytrige Ting. Hvad som Cyrus og Acossa siges at have opfundet, skal paa andre Steder handles om.

Fjerde Afsnit. N. 170. S. 192. Der som man antager at Propheten Daniels Darius Medus er Xenophontis Cyaxares, Astyagis Søn, saa er det uimodsigeligt, at Cyrus ikkun haver været eet Aar yngre end han; Thi Darius Medus var efter Skriften 62. Aar gammel, da han indtog Babylon, og fra den Tid af og indtil Cyri Dødsere efter Ptolemæi Canon, ikke mere end ni Aar; Nu er det bekiendt, at Cyrus var 70. Aar gammel, da han døde, følgelig havde han 61. Aar, da Babylon blev indtaget, og var saaledes uden Modsigelse ikkun eet Aar yngre end Cyaxares.

Pag. 172. S. 194. Not. 96. b). Det er uimodsigeligt at den Krig mod Prinsessen af Babylon, udi hvilken Cyrus befandt sig, da han var sexten Aar gammel, haver maattet tildrage sig 22. Aar før Nabuchodonosors Død, saafremt Xenophon haver rigtig bestemt Cyri Alder paa den Tid. Men med alt det seer jeg dog ikke mindste Urimelighed i denne Fortælling; Thi Xenophon beretter aldeles ikke at Krigen imellem Babylon og

Medien varede stedse fra den Tid af, ja han taler ikke engang om hvorledes den Babiloniske Prindses Fader, som efter denne Tids Regning uimodsigelig haver maattet være den store Nabuchodonosor, haver taget denne Sag op, hvorfor man gierne kan slutte sig til at Tingen er enten dyffet ned, og blevet derved, eller ogsaa blevet afgjort ved et ordentlig Forlig, helst naar man betænker, at Nabuchodonosor var efter al Anseende beskæftiget paa de Tider med Beleiringen af Tyro, og havde Die paa Egypten, hvorfor det kunde være tienligt for ham at holde Fred med Mederne, hvilke vel igien paa deres Side unødigt havde Lust til at legge sig ud med saa mægtig en Herre som Nabuchodonosor var.

Pag. 184. §. 214. Da jeg haver havt i Sinde at skrive en fuldstændig Historie om Tyro, og til den Ende anmerket alt hvad jeg om ham fandt hos gamle Skribenter, saa falder adskilligt for at legge til hans Levnets Beskrivelse. Men da jeg allerede tilforn haver udi mange Anmerkninger givet mine Tanker tilkiende, saavel om Tids-Regning af Tyri Alder og Regiering, saa og om hvilke Meninger jeg anseer for rigtige, i Henseende til adskillige af hans Bedrifter, saa vil jeg og lade mig nøie med, her ikkun at anføre
de

de Steder, som jeg hos gamle Skribenter haver fundet at henhøre til videre Oplysning udi hans Historie, uden at indlade mig i nogen noiere Undersøgning. Dog maae jeg sige dette, at hvis det var mig mueligt at antage Doctor Baumgartens findrige Mening, at Skriftens Darius Medus, er Herodoti Astyages, saa gjorde jeg det gierne, for i alle Maader at redde den sidstes Beretninger. Men Tids-Regningen legger mig her uovervindelige Hindringer i Veien; Thi det er klart af Ptolemæi Canon, at Cyrus ikkun haver regieret ni Aar efter Babels Erobring; Xenophon tillægger ham derimod ikkun syv, hvilket de fleste forklare saaledes, at de tvende første Aar ikke egentligen bør regnes til Cyri Regiering saasom Darius Medus endda levede, og synes at have havt den høieste Myndighed. Darius regierede folgelig endda to Aar efter Babels Erobring, og er da død 3415., saasom fremt Babylon blev erobret 3413. hvilket er min Mening. Dersom Darius er den samme som Astyages, da haver han efter Herodoti Beretning regieret i 35. Aar, og er folgelig kommet til Regieringen 3380. Hans Fader Cyaxares regierede i 40. Aar, og kom folgelig til Regieringen 3340., det er at sige 24. Aar førend Jerusalem blev ødelagt

lagt af Nabuchodonosor. Antager jeg nu med Herodoto, at Cyarares ødelagde Ninive, og det efterat Scytherne havde udi hans Tid behersket Asien i 28. Aar, saa følger heraf nødvendig, at Ninive er ei blevet ødelagt førend nogle Aar efter Jerusalem, hvilket aldeles strider imod den Hellige Skriftes udtrykkeligste Beretninger. Antager man derimod, som jeg haver gjort, at Ninive er først blevet ødelagt af Astyage, da blive Banskfelighederne endda større. For disse Aarsagers Skyld kan jeg ikke, i hvor gierne jeg end ellers vilde, bifalde den fortreffelige Doctor Baumgartens Mening. Dog vil jeg derfor just ikke aldeles negte, at jo Cyrus maaskee haver med Magt stødt sin Morbroder Cyarares fra Thronen, endskjønt det ovenmeldte Sted hos Eschylum, synes at være derimod, siden at alle gamle Skribenter, undtagen Xenophon, der maaskee haver gjort det for at gjøre sin Helt desto dydigere, ere eenige derudi, at Herredømmet er paa en voldsom Maade kommet fra Mederne til Perserne, endskjønt de ere uenige om den sidste Mediske Konges Navn. Men endskjønt jeg herudi viger fra Herodoti Beretning, saa afgaaer denne berømte og aldrig noksem prisede Historie: Skriver derved aldeles intet af sin billige Nøes og Troeværdighed,

hed, saasom han selv tilstaaer, at der allerede udi hans Tid var tre andre Maader at fortælle Cyri Bedrifter paa, foruden den af ham udvalgte, hvilken han som den rimeligste efter sin Mening, havde fulgt. Dersom Formodninger kan og maae udi saadanne Ting have Sted, da vil jeg sige, at disse tre andre Maader ere ventelig dem som Ctesias, Xenophon og Svidas have fulgt.

Men nu er det Tid at jeg begiver mig til at anføre de Steder, som tiene til at oplyse Cyri Historie, og som de lærde Forfattere og Doctor Baumgarten have forbigaaet. L. Ampelius p. 23. beretter, fast imod alle Skribenters Bidnesbyrd, at Astyages var en tapper og retfærdig Mand, saa og, at han ved Forræderie blev overvundet af Cyro. Cyrum selv kalder han en overmaade tapper Herre, som vist nok havde, efterat den største Deel af Asien var faldet i hans Hænder, ogsaa gjort Indfald i Europa, dersom han ei for hastig var blevet overvundet og ihjelslaget af Tomyris, Scythernes Dronning. Diodorus Siculus, Tom. II. L. 17. p. 222. & 223. fortæller, at Cyrus var engang paa et vist Feldt = Tog kommet med sin Krigshær udi saadan Hungers = Nød paa øde Steder, at den eene Soldat maatte æde den anden op; Af denne Elendighed blev han reddet ved

et Folk kaldet Arimaspi, som boede imellem Dranginen og Gedrosien, ikke langt fra Indien, hvilke paa nogle tusende Bogne forte Korn til hans udsultede Leir. Cyrus gjorde dem for denne Belgierning ei allene Skat = fri, men gav dem og et nyt Navn, og befoel at de herefter skulde kaldes Evergetæ 2: Belgierere, hvilket Ord maa dog, siden det er Græksk, ikkun være en Oversættelse af deres rette Persiske Navn. Udi Excerptis de Virtutibus & Vitiis ex *Diodoro* p. 552. & 553., findes følgende om Cyro: Han var udi Tap- perhed, Forstand og alle Dyder den fornemste udi sin Tid, for hvilke Fordele han maatte takke sin Fader, der havde givet ham en Kongelig Opdragelse. Denne Beretning synes at være taget af Xenophon. Om Astyages berettes der, at han handlede haardelig med sine Krigsfolk, efterat han var blevet slaget, og havde reddet sig ved Flugten. Dem der først havde flyet af Slaget, lod han aflive, og alle de andre Anførere gav han deres Afskæd, og satte nye i deres Sted igien. Men ved denne Haardhed, som var ham medfødt af Naturen, udrettede han intet andet end at opvække dem til Oprør og Træfald; Cyrus derimod var ei allene tap- per imod sine Fiender, men endog medliden og naadig imod sine Undersaatter, hvorfor

de

de og kaldte ham deres Fader. Da Krigen gik an imellem Cyrum og Cræsum, sendte den sidste Eurybatum den Ephesier med en stor Deel Penge til Peloponesum, for at omkøbe Krigsfolk, under Naastud, at adspørge Oraclet til Delphis; Men Eurybatus viiste sig utro imod Cræsum, og løb over til Cyrum, og aabenbarede for ham alt hvad han vidste om Cræsi Anslag. Et hvert ont Menneske blev derfor siden af Grækerne kaldet Eurybatus. Ctesias udi *Photii Bibliotheca* p. 108. fortæller mange Ting om Cyro ganske anderledes end nogen anden Skribent: Astyages var efter hans Beretning aldeles ikke paa nogen Maade beslægted med Cyro. Efterat han var blevet overvundet, blev han af sin Dotter Amytis, og hendes Mand Spitames, skjulet paa det Kongelige Slot i Ecbatana. Cyrus befoel ved sin Ankomst ikke allene at legge Amytis og hendes Mand Spitames paa Pinebænk, men endog deres Børn Spitaces og Megabaraes, for derved at tvinge dem til at bekiende, hvor Astyages havde skjult sig. Astyages gav sig herover selv tilkiende, rørt af Medynk, og blev strax bundet af Abara med tunge Lænker. Dog blev han kort efter sat paa fri Fod af Cyro, og æret af ham som en Fader, og hans Dotter Amytis som en Moder.

Men noget efter omkom Cyrus Spitamam, fordi han havde tilforn nægtet for ham at vide hvor Astyages laae skjult, hvorpaa Cyrus ægtede hans efterladte Enke Amytis. Imod Bactrierne førde Cyrus og Krig, og holdt Slag imod dem uden Fordeel; Men da de finge at høre, at han ærede Astyagem og Amytim, som Fader og Moder og Hustru, gave de sig godvilligen over til ham og Amytis. Udi Krigen mod Sacerne fangede Cyrus deres Konge Amorgen, men hans Dronning Sparethra bragte en Krigshær paa Benene af 300000. Mand og 200000. Qvinder, hvormed hun gif løb paa Cyrum, slog ham og fangede ham selv tilligemed hans Dronnings Broder Parmises, og hans tre Sonner, hvilke bleve alle siden udveplede imod Amorges. Med denne Konges Hielp førte han Krigen mod Cræsum, hvis Søn blev givet til Gissel forend Stadens Gardis Indtagelse. Bemeldte Bye erobrede han ved Cræ-Billeder, som lignede Perferne efter Abaræ Anslag. Da Cræsus begyndte at gjøre Bidtløstigheder og at bruge Underfundighed, lod han hans Søn dræbe for hans Dine, over hvilket Syn Moderen styrtede sig ned af Muren, men blev dog ved Live. Cræsus flygtede efterat Staden var indtaget til Apollinis Tempel, hvor han

han tre gange blev bundet, og tre gange ogsaa paa en overnaturlig Maade løst af sine Baand, endskiønt Templet var tilluft og forsejlet, og Abaras stod Bagt derfor. Cyrus lod derfor hugge Hovederne af dem som vare bundne tilligemed Cræso, saasom han mistænkte dem, at de havde løst ham. Cræsus blev derpaa ført til Slottet stærkere bundet end tilforn; men der indfaldt en stærk Torden og Lynild, og han kom paa nye ud af sine Baand. Cyrus lod ham da endelig, skjønt mod sin Villie, blive i Frihed. Fra den Tid af visede han sig og meget artig imod ham, og gav ham den Stad Barené, der laae ei langt fra Ebatana, og hvorudi vare Femtusende Ryttere, og Titusende tung Bevæbnede, og af dem der brugte Raste-Spyd og Buer. Den Gilding Petisacas, som formaade meget hos Cyrum, blev derpaa sendt af ham for at hente Astyages fra Barca-nierne, saasom baade han selv og Amyris længtes efter at see ham. Men Abaras gav det Raad til Petisacam at forlade Astyagem allene paa et øde Sted, hvor han af Hunger og Tørst maatte omkomme, hvilket ogsaa skeede. Denne Misgjerning blev aabenbaret ved en Drøm, hvorpaa Cyrus overlod Petisacam til Amyris efter hendes indstændige Begiering, som lod ham aflive. Abaras,
som

som frygtede for at samme Skiebne kunde
 møde sig, endskiønt Cyrus havde forsikket
 ham om sin Beskyttelse, holdt sig derpaa fra
 Mad i ti Dage og døde. Petisacas maatte
 selv hente Astyagis døde Legeme fra Orke-
 nen, hvor det imidlertid var blevet bevogtet
 af Løver, saa det var ganske uskadt og urørt.
 Derpaa blev det paa en prægtig Maade ste-
 det til Jorde. Til sidst paaførte Cyrus Der-
 bicerne Krig, over hvilke Amoræus da re-
 gierede. De overfaldt ham uformodentlig
 med Elephanter, hvorved hans Rytterie blev
 jaget paa Flugt. Han selv faldt af Hesten,
 hvorpaa en Indianer, thi de vare komne
 Derbicerne til Hielp, og havde ogsaa bragt
 Elephanterne med sig, saarede Cyrum under
 Ribben i Laaret med et Spyd. Hans Bens-
 ner førte ham strax ud af Slaget til Leiren.
 Udi dette Slag bleve Titusende Derbicer paa
 Pladsen, saa og mange Perser. Amorges,
 Sacernes Konge kom kort efter Slaget Per-
 serne til Hielp med Tivetusende Ryttere.
 Der skede derpaa et nyt og heftigt Slag, udi
 hvilket Amoræus, Derbicernes Konge, om-
 kom selv, tilligemed sine tvende Sønner og
 Tredivetusende Mænd. Perserne tabte der-
 imod ikke mere end Nitusende Mænd. Det
 hele Land faldt derpaa i Cyri Hænder. Men
 ovenmeldte Saar blev Cyri Dod. Han
 skiftede

skiftede derfor førend han døde sine Lande. Den ældste Søn Cambyses, blev Konge, den yngre Søn Tanyaraces, fik Bactriernes, Choraniernes, Parthernes og Caramaniernes Lande Skat-frie. Spitaces, den eene af Spitamæes Sønner, blev sadt over Derbicerne, og Megabernes, den anden, over Barcanierne; og bleve de alle befalede at adlyde deres Moder Amyti. Han lod dem derpaa give hverandre deres Hænder til Forsikring, at de mellem sig selv og med Amorge vilde leve eenige. Derpaa ønskede han al Belsignelse over de af dem som holdte fast ved Eenigheden, og Forbandelse derimod over dem, som handlede tvertimod; Strax derpaa døde han, tre Dage efter han havde faaet Saaret, da han havde regieret i Tredive Aar. Cambyses lod strax føre hans Legeme til Persien og begrave det ved den Gilding Bagapates. Saavidt gaaer Cressæes Fortælling om Cyro, hvorudi er en mærkelig Afvigelse fra Herodoti og Xenophontis; Dog kommer han med den sidste herudi overeens, at Cyrus er bleven begravet i Persien, hvorom jeg og bedre frem skal anføre flere Vidnesbyrd. Imidlertid synes dog Doctor Baumgarten at ville nægte det, og at paastaae, at han vel maaskee haver selv bygget sig i levende Live en Grav, men at han

han aldrig er kommet i den, fordi han omkom i et Slag. Men her lader Ctesias ham jo og blive i et Slag, og dog komme i sin Grav i Persien. Dog maa jeg tilstaae, at hvis man antager Herodoti, Justini og fornemmelig Diodoti Beretninger om hans Endeligt, saa bliver det neppe rimeligt, at han er bleven begravet. Men man har Møie for at angive nogen Grund, hvorfor den eenes Beretning bør foredrages den andens; og da saa mange Skribenter i de senere Tider vidne udtrykkelig, og paa saadan Maade at det ei kan drages i Tvil, at Perserne vilste længe efter hos sig hans Grav; saa synes mig at man ligesaa gierne med Ctesias og Xenophon kan holde for, at og hans Legeme virkelig er kommet i den, som med andre at det ikke er kommet derudi.

Det Navn: kundige Sted hos *Plato* Tom. II. L. 3. de *Legibus* p. 694. & 695. hvor han nægter at *Cyrus* nogensinde haver faaet en god Opdragelse, gaaer efter de flestes Mening ud paa *Xenophon*. Men om det end var saaledes, saa haver dog *Plato* derved ei vildet betage *Cyros* sin tilbørlige Roes for hans Dyder; Evertimod, han raader L. III. Ep. 4. p. 320. *Dionysium* til at legge Bind paa Dyder efter *Lycurgi* og *Cyri* Exempler. *Maximus Tyrius* ex Editione

Davisi

Davisi Cantabrigiæ 1703. in 8vo. Dissert. 40. p. 222. vidner og at *Cyrus* regierede over sine Undersaatter, som en Hyrde over sin Hiord, hvilket de fleste efterfølgende Konger i Persien derimod ikke gjorde. *Diff.* 14. p. 152. & 154. at *Cyrus* kom med sin Krigshær fra *Pasargadis* imod *Mederne*, og at *Perserne* da vare lutter *Uger = Dyrkere*, hvilke Folk efter hans Sigende altid ere de stridbareste, hvorpaa han til Exempel anfører *Perserne* selv, der ei bleve overvundne, førend da de begyndte at forsømme *Uger = Dyrkingen*. *Epiphanius* Tom. II. p. 229. de XII. Gemmis kalder *Cyri* Fader *Achæmenes*, da hans Navn dog haver uden al Tvist været *Cambyses*. Men maaskee han ved Fader forstaaer den første Stamfader, og da haver han *Ret.* P. 249. in *Vitis Prophetarum*, isald det Skrift er af ham, beretter han, at *Propheten Zacharias* forvissede *Cyrum* ved Tegn om at erholde Seier over *Astyages* og *Cræsus*. Men denne Fortælling haver *Epiphanius* ventelig taget af *Jødernes* Traditioner, som aldeles ikke ere at lide paa udi den gamle Historie. *Hyginus* Fab. 223. p. 220. taler om *Cyri* Slot i *Ecbatana*, hvilket *Memnon* bygde af hvide og adskillig farvede Stene med Guld sammensiede; Men *Hyginus* haver efter al Anseelse sammenblan-

Det

det her Memnons Pallads i Susis med Cyri Slot. Den berømte Orator Aristides ex Edit. *Samuelis Jebbii* Oxonii 1730. in 4to. Tom. II. pag. 502. erklærer Xenophontis Skrift om Cyro aabenbare for en Digt, som han allene haver skrevet for at fremsætte et Billede af den høieste Dyd hos en Fyrste, saa at Cyri Navn er ham derfor ligegyldigt, og han ligesaavel haver kunnet give sin Helt et andet Navn som det. Diogenes Laertius ex Edit. *Longolii*, Curia Regnitianæ 1739. in 8vo. L. I. p. 25. beretter, at den viise Thales den Milesier raadde sine Landsmænd fra at hjælpe Cræsum mod Cyrum, hvorved de bleve reddede fra Undergang, da Cyrus siden fik Overhaand. L. 6. p. 563. vidner han, at den Philosophus Antisthenes bevise-ede ved Herculis og Cyri Exempler, at det er got at arbejde, og p. 576. at bemeldte Philosoph havde udi sine Værkers fjerde Tome skrevet et Skrift kaldet Cyrus, og i den femte Tome et andet af samme Navn, eller om Regierings-Konsten, hvoraf man kan see, hvor høit han haver agtet Cyrum, og at Xenophon haver iblant de Gamle ei allene gjort dette. De lærde Forfattere forkaste p. 168. §. 190. Herodoti Beretning, at Cyrus haver ved Gryfter deelt den Flod Gyrites i 360. Parter. Den gamle Poet *Tibullus*

ad Calcem Catulli ex Edit. Amst. 1651. in 12mo. pag. 118. Lib. IV. forkaster vel i disse Ord: Aut rapidus Cyri dementia Gyrites, ikke Sagen, men synes dog at holde den for daarlig, hvilket Doctor Baumgarten haver beviist at den dog ikke er. *Seneca* ex Edit. Elzev. 1659. in 12mo. Tom. I. de Ira L. III. p. 75. synes og at være i denne Sag af **Ti-**bulli Mening. Parthenius in *Th. Galei* Historia Poetica script. ant. Parisiis 1675. in 8vo. C. 22. p. 385. & 386. anfører af den Lyriske Poet Licymnio fra Chio, og af Hermestias nocte følgende merkværdige Fortælling om Maaden Cyrus erobrede Sardes paa. Da Cyrus, efter en langvarig Beleiring funde aldeles ikke blive Rester af bemeldte Stad, indlod Cræsi egen Datter Nanis sig i Underhandling med ham om, at forraade Staden til ham fra den øverste Kant af Slottet af, hvor der ingen Vogtere vare, paa de Bilkor, at han derimod skulde ægte hende efter Persernes Viis. Hun holdt og sit Løfte, men han brød derimod sit. *Plutarchus* Tom. I. in Alexandro. p. 703. beretter, at da Alexander fik at vide at en fornem Macedonier ved Navn Polymachus fra den Stad Pella (hvor han selv var født) havde aabnet Cyri Grav, lod han ham omkomme. Gravskriften lod han oversætte paa Grædsk og ned

Erh. Selsk. Skr. 3. D. D den

den under den om den indhugge, som følger:
 „Menneske ihvor du er, og hvorfra du
 „kommer; thi jeg veed vist at du vil kom-
 „me, saa maae du vide at jeg er Cyrus,
 „der haver bragt Herredømmet til Perserne.
 „Misund mig ei jeg beder dig derom. „
 Denne Gravskrift bevagede Alexander mes-
 get, saasom den bragte ham til at betragte
 alle Tings Forandring og Omskiftelse.
 Samme ypperlige Skribent beretter Tom. II.
 p. 172. in Apophtheg. følgende om Cyro:
 Perserne ansee krumme Næser for en stor
 Skionhed, fordi Cyrus haver havt saadan
 een, hvilken Prints de af alle deres Konger
 gjøre meest af. Bemeldte Konge pleiede at
 sige, at de som ei vilde gjøre sig selv til Gode,
 nøddes til at gjøre andre til Gode, saa og at
 den ei fortiente at herstke over andre, som ei
 var bedre end de han herstkede over. Da
 Perserne vilde forlade deres biergede og us-
 frugtbare Land, for at sætte sig ned i et jæv-
 nere og frugtbarere, forbød han dem det, si-
 gende: At Menneskernes Sæder blive ligesaa
 vel som Planterne den Grund lige hvori de
 opelskes. *Ælianus* var. Hist. L. XII. p. 226.
 kalder Cyri Moder Mandale, da dog alle
 andre Skribenter kalde hende Mandane.
 Curtius L. IV. p. 170. lader den sidste Pers-
 siske Konge Darius sige, at Cyrus bragte
 Her.

Herredømmet fra Meder og Lydier til Perserne. Dersom man ei var vis paa, at de gamle Skribenter, og fornemmelig Curtius selv have digtet de fleste Taler, som de legge andre i Munden, saa kunde dette Vidnesbyrd ei andet end være af stor Vægt for at forkaste Xenophontis Beretninger. L. VII. p. 268. fortæller Curtius næsten det samme om Arimaspernes, eller Agrinspernes, som han kalder dem, Troस्कab imod Cyrum, som tilførn er anført efter Diodorum. P. 284. vidner han, at Abierne, et Scythisk Folk, have været frie fra Cyri Død af og indtil Alexander. P. 285. taler han om den Stad Cyropolis, hvilken Cyrus havde bygt paa Persiens yderste Grændser imod Scythien. Han siger og, at Alexander havde i Sinde at spare denne Stad af Erbdøghed for Cyro, hvilken Konge han tilligemed Semiramis meest ærede af alle Regenter der havde hersket i de Lande. L. 19. p. 390. forsikrer han at en fornem Persisk Herre ved Navn Orsines stammede endda udi Alexanders Tid fra Cyro. P. 391. taler han om at Alexander lod aabne Cyri Grav, i Haab at finde der meget Sølv og Guld, efter det Rygte, som herom gif udi Persien. Men han fandt imod sin Formodning intet uden et forraadnet Skjold, en Sabel og to Scythiske

Buer. Han lod da sætte en Guld = Krone paa Cyri Hoved, og bedekkede Stedet, hvor hans Legeme laae, med sin egen Kiortel. Han forundrede sig ellers meget over, at saa navnkundig en Konge ei var begravet anderledes end een af Almuen: Dersom man mere kunde lide paa Curtii Troværdighed end man virkelig kan, saa kunde de to Scythiske Buer tiene til at bekræfte Ctesiae Besretning om hans Endeligt. Herodotus, den ulignelige Historie = Skriver, beretter L. IX. p. 557. det samme om Cyri Svar til Perserne, da de vilde forlade deres Land, som forhen er anført af Plutarcho. Han fortæller, og at en Perser ved Navn Artembares, førte da Ordet for de andre til Cyrum. Heraclides Ponticus de Politis ad Calcem var. Hist. *Æliani* 1610. in 8vo. p. 446. beretter, at Cyrus befoel Cumæerne at leve under Monarkisk Regiering, efterat han havde forstyret deres Republique. Solinus C. 64. p. 357. fortæller at Cyrus ødelagde en Stad ved Navn Capissa der laae ved den Flod Indus. Cap. 69. p. 360. kalder han Passargada et Castel, som Magi beboede, og hvor Cyrus havde sin Grav. *Jornandes de Rebus Geticis ex Edit. H. Grotii* Amst. 1655. in 8vo. p. 623. C. 10. kalder den Massagetiske Dronning **Comyris**, som slog **Cyrum ihjel,**

ihiel, Thamyris, Geterens Dronning, og Perserne snart Perser, snart Parther. Hvad det Navn Thamyris angaaer, da er det uden Tvist urigtigt, og maa enten tilskrives Auctor selv, eller snarere hans Copiister. Men hvad de andre Ting angaaer, da komme de af Auctors Begierlighed at henføre alle Folk til sine Geter eller Gother. Thamyris skal efter denne store Seier, som samme Skribent vidner, have begivet sig til den Deel af Moesien, som i Auctors Tid kaldtes det mindre Scythien, og der efter sin Død blevet dyrket som en Gudinde paa den Moesiske Broe, og have bygt den Stad Thamyris efter sit Navn.

Den fortreffelige Orator Isocrates ex Edit. H. Stephani 1592. in fol. p. 95. synes at have havt om Cyri Opdragelse og Fødsel en ganske anden Beretning end alle andre Skribenter, naar han skriver, at Cyri Moder fastede ham bort paa Beien, og at et Persisk Fruentimmer tog ham op, og sørgede for ham. P. 195. og 196. forsikrer han at Cyrus tog Livet af sin Morfader, at han gjorde nogle Ting imod al Ret og Billighed, og at han endelig ved List og Underfundighed skilte Mederne ved Herredømmet, og bragte det til Perserne. Og endelig p. 408. synes han at bekræfte enten Herodoti eller Ctesiaæ

Beretning om Cyri Endeligt, naar han melder, at Cyrus ved sin Forvoenhed satte Livet og Riget til, og bragte sin Krigshær i den yderste Nød. Philostratus ex Edit. *Gottfridi Olearii* Lipsiæ 1709. in f. p. 704. in Heroicis C. 5. beretter, at Cyrus adspurgte Orphei Hoved, hvilket pleiede at give Orakler fra sig, og at det svarede: O Cyre! mine ere dine, hvilket Cyrus udlagde saaledes, at han skulde blive Rester af Odyssierne og af Europa, saasom Orpheus havde været berømt baade iblant Odyssier og Græker; Men Orpheus vilde herved tilkiendegive, at det samme skulde hende, ligesom tilforn var hendet ham; Thi da Cyrus drog over den Flod Jster eller Donau, hen at bekrige de Scythiske Folk Massageter og Issedoner, som da beherskedes af et Fruentimmer, blev han dræbt af hende, og hans Hoved afhugget. In *Icorium* Libro II. pp. 824. siger han: At Xenophon haver med Billie forbigaaet den Omstændighed, at Cyrus vilde lade Cræsum brænde, fordi den ei var til Cyri Ere. Han giver os ellers ogsaa der en herlig Afsmaling af et Skilderie, som forestillede, hvorledes Panthea tog Livet af sig selv ved sin Mands *Abdataæ* Liig. *Arrianus* in *Alexandro* Lib. III. p. 143. taler om de Agriasper eller Evergeter og den Godhed som

Mexan

Alexander viste imod dem, fordi deres Forfædre havde hiulpet Cyrum paa hans Tog imod Scytherne. Cap. IV. p. 152. om den Stad Cyropolis i Sogdiana, hvilken Cyrus havde bygt, og som havde høiere Mure end nogen anden Stad i den Egn. P. 167. at Cyrus lod først iblant alle Konger Menneſker falde ned for sig, fra hvilken Tid af det blev siden til en Skik hos Meder og Perſer, men at Scytherne, et fattigt, dog frit Folk, dæmpede tilſtreffeligen denne hans Hodmod. L. VI. p. 264. at Cyrus havde i Sinde at drage imod Indien, men at han ei kom længere end til Gædroſien, i hvilket ufrugtbare Land, Orkenerne og Beiens Bannſkelighed ſaaledes ødelagde hans Krigshær, at han kom allene med ſyv Mænd derfra i Behold. P. 271. og 272. beſkriver han Cyri Grav eſter Ariſtobulum, ſom følger: Den laae i den Kongelige Hauge i Paſargadis, og havde rundt om ſig en Lund, der var beplantet med allehaande Træer, og rigelig forſynet med Vand; Udi Haugen vorte meget høit Græs. Graven ſelv var fra Grunden af opbygget af firkantede Stene, og havde en firkantet Dannelsſe. Overſt paa var et lidet hvelvet Kammer, hvis Indgang var ſaa lav, at et maadeligt høit Menneſke kunde neppe gaae ind deraf. Udi dette

Kammer stod en Kiste af Guld, hvorudi Cyri Legeme laae forvaret. Ved Kisten stod en Seng, hvis Fodder vare af Massiv Guld. Sengen var opredt med Purpur = Puder, og belagt med Babyloniske Teppe. Paa Sengen laae adskillige kostelige Klæder af Babylonisk Arbeide, saa og Mediske Buxer, Klæder af blaa, Purpur = røde blandede Farver, Kieder, Sværd og Drenringe beprydede med Guld og Edelstene. Der stod ogsaa et Bord. Ved Opgangen til Graven stod en liden Bygning, som beboedes af Magis, hvilke, Søn efter Fader, vare ligge fra Cambysis Cyri Sønns Tid af satte til at bevogte Graven. De finge derfor hver Dag af Kongen et Faar, saa og en vis Deel af Biin og Meel, og maanedlig en Hest, som de ofrede til Cyrum. Paa Graven stod med Persiske Bogstaver følgende Skrift:

„ O Menneske! jeg er Cyrus Cambysis
 „ Søn, som haver oprettet det Persiske Ri-
 „ ge, og regieret over Asien; Misunde mig
 „ derfor ei denne Grav: „ Denne kostelige
 Grav havde onde Mennesker brækket op og
 plyndret, imedens Alexander var i Indien,
 hvilken Gierning han var høilig fortørnet
 over. Af bemeldte Aarsag sandt han ei hel-
 ler mere i Graven end Sengen og Kisten,
 hvilken de dog havde staalet Laaget bort fra,

og fastet Liget ud af Kisten. Ja de havde og begyndt at hugge, skære, og bryde paa Kisten, for derved desto lettere siden at kunne føre den bort. Aristobulus blev af Alexander beskicket til at samle de Dele af Legemet, som endda vare i Behold, sammen, og at lægge dem igien i Kisten, at bedække Kisten med et Laag, at igien istandsætte det sønderbrudte, og endelig at mure Indgangen til, og at sætte Kongens Segl derfor. Alexander gjorde sig vel og stor Umage for at faae at vide, hvo der havde bedrevet denne Misgierning, men al Undersøgning var herom forgieves. Samme herlige Skribent vidner udi sine Indicis p. 313. at alle Indianer paa denne Side af den Flod Indo flode først under Assyrierne, men betalte siden Skat til Cyrum, saameget som han paalagde dem, efterat Mederne vare komne under Persernes Magt. *Frontinus Stratagematum* L. II. C. 3. p. 61. tilskriver Cyro ved Zopyri List at have indtaget Babylon paa den Maade, som alle andre Skribenter derimod tilskrive Dario. Samme Feil begaaes dog ogsaa ligeledes af Gregorio Nazianzeno Tom. I. p. 115. Orat. IV. Strabo L. II. p. 780. beretter, at Cyrus overvandt Sacerne ved følgende Krigs-List. Han forlod sin Leir, efterladende sig den fuld af Mad og Drikke;

Sacerne, som meente at han havde taget Flugten, gjorde sig derpaa saaledes til gode dermed, at nogle af Drukkenskab fulde i Soon, og andre dandsede og sprunge ubevæbnede i al Sikkerhed; Udi saadan Tilstand overfaldt Cyrus dem og omkom dem næsten allesammen. Til en Erindring heraf indviiede han denne Dag til en Gudinde, som han dyrkede, og befoel at en Fest, kaldet Sacca, skulde aarlig holdes paa samme Dag, Mænd og Qvinder fornøie sig da baade Natten og Dagen sammen, iførte Schiff Dragt, drikke, leege og drive al Slags Lyfthighed. P. 787. vidner han at Cyropolis var den sidste Stad som Cyrus bygde, og at den laae paa Grændserne af Persien ved den Flod Tarpates. L. XV. p. 1058. berettes, at Cyrus udvalgte Susa til sit Sæde, efterat han havde overvundet Mederne, baade fordi den omtrent laae midt i hans Lande, saa og fordi dens Indvaanere aldrig havde tragtet efter noget stort Herredømme, men altid lader sig nøie med at staae under andre; Hvormed dog ikke stemmer overeens *Æliannis* in Hist. Arim. L. I. C. 59. p. 63. naar han siger: at Cyrus bygte Slotet i Persopolis. P. 1060. at Cyrus forandrede Navnet af den Flod Agradato, som flød forbi Pasargada, og kaldte den Cyrus efter sit Navn.

Navn. P. 1061. at Cyri Grav var et maa-
deligt Taarn, som laae i den Kongelige Hau-
ge i Pasargadis, og var næsten sfiult af Træer.
Det nederste deraf var massivt og uden Uab-
ning, men det øverste huult og havde et
Kammer. De andse Omstændigheder for-
tæller han efter Aristobulum, hvorfor de
næsten ere de samme som de tilførn af Arria-
no anførte. Onesicritus beretter, efter
Strabonis Sigende, at det var ti Loft høit,
og at Cyrus laae i det øverste, hvor følgen-
de Grædske Skrift stod. Jeg Cyrus, som
var Kongernes Konge, ligger her be-
gravet. Det samme stod der og paa Per-
sisk. Aristus den Salaminiæ beretter, at
det var et stort Taarn af to Loft, bygt efter
Haanden af de Persiske Konger, og paa
hvilket fandtes de tvende omtalte Gravskrif-
ter paa Persisk og paa Græsk. Ved Pa-
sargada skal Cyrus have i det sidste Slag,
efter Strabonis Beretning, overvundet As-
tyagem, og erhvervet sig Herredømmet over
Asien, og til en Erindring heraf have paa det
Sted bygt en Stad og et Slot. Johannes
Tzetzes Hist. Chil. I. p. 275. beretter efter
Ctesiam, at Amyrtis lod Dinene udstinge,
flaae Huden af, og siden ophænge paa et
Kors den Gilding Petesacas, fordi han
havde dræbt hendes Fader Astyages.

Athenæus Lib. I. p. 30. beretter efter Agatocles den Babylonier, at Cyrus gav til Phytarchum den Eyzicener følgende syv Stæder, Pedasum, Olympium, Cumanantium, Sceptra, Artypson, Fortyren (hvoraf han dog ifkun nævner disse sex) og at bemeldte Phytarchus blev heraf saa hovmodig, at han søgte at undertvinge sin Fædrene Stad Eyzicum, hvilket Anslag dog mislingede ham. Casaubonus udi sine Noter til Athenæum ex Edit. Lugdunensi 1600. in f. p. 42. L. I. Cap. 33. formener at der stikker en Skrivers Feil i det Ord Cumanantium, og at deraf bør gøres tvende Stæder, Cuman, og Tium, helst da den sidste haver været en bekiendt Stad i Paphlagonien. L. XII. p. 529. fortæller Athenæus efter Amyntas udi hans tredie Bog περί τῶν Σαβυῶν, at der var en høi Demning i Ninive, som holdtes for at være Sardanapali Grav, hvilken Cyrus lod ødelegge udi Beleiringen af bemeldte Stad, og brugte dens Jord til at opkaste Høie af. Men denne Beretning er uden al Tvivl urigtig, saasom Ninive var forstyrret en rum Tid førend Cyrus kom til Regieringen. L. XIV. p. 633. har Athenæus følgende merkværdige Beretning: Cyrus tiente, førend han blev sendt til Persien, ved Astyagis Hof, først som Anfører over Liv-Bag-

ten,

ten, og derefter over Krigshæren; Efterat han var sendt til Persien, hændte det sig, at Astyages sad engang til Bords med sine Benner, og at Argares, som var Kongens fornemste Musikant, sang efter Sædvane for Borde: Han sluttede da sin Sang med disse mærkelige Ord: „ Jeg haver sluppet et „ grumt Dyr, som er græffeligere end Bild- „ bassen, løs i de moradsige Steder, til at „ herske over Landene, og lykkeligen at stri- „ de med saa imod mange. „ Astyages spurte da, hvo dette Dyr var, hvorpaa Sangeren gav til Giensvar: Cyrus den Perser. Kongen holdt for at han havde spaaet sandt, hvorfor han strax kaldte Cyrum tilbage, men forgieves. Denne Fortælling siger Athenæus sig at have taget af Dinons Persiske Historie. Den herlige Orator Dio Chrysostomus ex Edit. Paris. 1623. in fol. Orat. XV. p. 241. siger, at Cyrus nærede sig af at gjøre Engter, førend han blev Konge over ganske Asien. Polyænus Lib. VII. C. 6. §. 2. beretter, at Cyrus overrumplede Sardes ufornodentligen om Natten imod den med Cræso nyligen sluttede Stilstand. §. 9. fortæller han en anden Krigslist, som Cyrus betiente sig af imod Medererne ved Pasargadas, efterat han af dem var blevet slaget. *Lucianus in Macrobiis T. III.*

p. 217. og 218. beretter efter de Persiske og Assyriske Steen- Pillere, og den Skribent Onesicritus, som levede i Alexanders den Stores Tid, og beskrev hans Liv og Levnet, at Cyrus opnaaede en Alder af Hundrede Aar, da han af Sorg døde, fordi han fik at vide at hans Son Cambyses havde under Paaskud af hans Befaling dræbt de fleste af hans Benner. Her have vi da en Skribent, som kommer overeens med Xenophon deri, at Cyrus er død paa sin Sorte-Seng; Ja end mere Assyriernes og Persernes egne Skrifter, som de indgravede paa Steen- Pillere, kaldes her til Bidne. Naar jeg herhos overveier Æschyli Ord in Persis p. 280. hvor han kalder Cyrum en lykkelig Mand, som Guderne ei misundte noget, saa kan jeg ikke andet end slutte heraf, at enten Æschylus ei haver vist den Beretning, at Cyrus skal have sat Livet til i et Slag, eller og, at han haver anseet den for urigtig, og Æschylus var allerede bekiendt kun syvretive Aar efter Cyri Død. Ammianus Marcellinus Lib. XXIII. p. 489. Col. 1. fortæller, at Cyrus gik med en utrolig Hær over Bosporo, og blev af Scythernes Dronning Tomyris ihjelslaget, som derved hævnede sine Søners Død. Den lærde Isaaccus Vossius anfører vel dette Sted i sine Noter
over

over Justino p. 26., men forundrer sig derhos
 høiligen over hvad Ammianus har tænkt
 paa, naar han lader *Cyrum* drage over
Bosporo, som ingen anden gammel Skri-
 bent gjør. Dog jeg haver tilforn anført
Philostrati Beretning, at *Cyrus* har paa
 dette Tog imod *Scytherne* gaaet over *Ister*
 eller *Donau* Flod, da han nødvendig først
 har maattet gaae over *Bosporo*, og følgerlig
 bliver *Ammianus* ikke den eneste gamle
 Skribent, som melder dette om ham. *Ni-*
colaus Damascenus in *Excerptis Peirescianis* ex
Edit. Henrici Valesii Parisiis 1634. in 4to.
 p. 454. &c. fortæller om *Cyro*, at han var
 meget erfaren i Philosophien, som han havde
 lært af *Magis*, saa og opdraget i Sandhed
 og Retfærdighed efter den Opdragelses Maa-
 de, som var brugelig iblant de fornemste
Perfer; og at han kaldte den *Sibylla* *Zero-*
phila fra *Epheso* til sig, hvilken udgav Or-
 rakler; bemeldte Skribent fortæller ogsaa
 med mange Omstændigheder den bekiendte
 Historie, hvorledes *Cyrus* vilde lade *Cra-*
sum brænde. Den falske *Josephus* ex *Edit.*
Breithaupti, Gothæ 1707. in 4to. L. I. C. 20.
 p. 59. beretter, at *Darius* den Meder døde
 roelig paa sin Gotte = Seng, og efterlod Ri-
 get til sin Sviger = Søn *Cyrum*. C. XXII.
 p. 69. fortæller han *Cyri* Død omtrent som
Zero

Herodotus. Men det kan ellers næsten
 være ligemeget, hvad denne lumpne Skribent
 skriver. *Eusebius* in Præp. Exang. Lib. IX.
 C. IV. p. 164. & 165. vidner efter Alexander
 Polyhistor og den Skribent Alphæus, at
 den sidste Konge i Babylon var Nabonida;
 hvilken Cyrus udi hans Syttende Regie-
 rings Aar bekrigede, overvandt, fangede
 og gjorde til Fyrste i Caramanien, hvor
 han fort efter døde. Det som gjør meest
 Xenophontis Beretning i Cyri Liv og Lev-
 net om Maaden, hvorledes Cyrus kom til
 at regiere over Mederne, til intet, ere følgen-
 de Efterretninger, som han selv giver udi den
 yngre Cyri Krigstogs 3. Bog 4. C. p. 167.
 iblant andre Stæder, som han med de Titus-
 sende Græker kom til, var og en stor Stad
 ved Navn Larissa, som da laae øde, og
 hvilken Kongen af Persien, da Perserne to-
 ge Herredømmet fra Mederne, ei kunde er-
 obre, førend der faldt saa stor en Soel-For-
 mørkelse ind, at Indvaanere vare derover ei
 mere i Stand til at forsvare sig; og P. 168.
 ligeledes om en anden øde Stad ved Navn
 Mespila, hvorhen Kongens af Medien
 Dronning skal paa samme Tid have taget
 sin Tilflugt, og som Persernes Konge kunde
 ei heller hverken ved Magt eller Tidens
 Længde indtage, førend Gud sendte en stor
 For-

Forfækkelse over dens Indvaanere. Ingen kan nægte, at jo disse Beretninger synes ganske at kuldkaſte alt hvad Xenophon ellers fortæller om den fredelige Maade, paa hvilken Cyrus blev Konge i Medien. Det eneste, ſom herimod kan ſiges, er at Xenophon haver ſom en upartiſk Skribent ei villet dølge, hvad der berettedes imod hans egen antagne Mening, og at diſſe Fortællinger kan i det høieſte ei anſees for mere, end for meget uviſſe Traditioner af Indvaanerne i Medien, hvilke ligesaavel kan være urigtige, ſom ſaa mange andre Traditioner i gamle, ja endog vore Dage.

Cicero Op. Phil. Tom. II. de Divinatione Lib. I. pag. 175. beretter, at Cyrus drømte engang, at han ſaae Solen for ſine Fødder, og at han tre gange ſtrafte ſig ud efter den for at gribe den, men at den væltede ſig om og undgik ham imellem Hænderne. De Perſiſke Magi lagde denne Drøm ſaaledes ud, at den betydede at han ſkulde regiere i Tredive Aar, hvilket ogsaa ſkede. Svidas Tom. I. pag. 1533. in Voce Cræſus tillægger Cræſo al Skylden for Krigen imellem ham og Cyrum, lader ham ſkrive et daarligt Brev til den ſidſte, kalder Cyrus Konge i Aſſyrien, og beretter, at han blev ſaa forfækket over Cræſi Trudſler, at han agtede

Erh. Selſk. Skr. 3. D. P at

at flygte til Indien, for at undgaae Cressi Grumhed, hvis ei hans Dronning Bardane havde ved Propheten Daniel forsikret ham om Seier. Tom. II. p. 924. in Voce *Tomiris* siger han, at Cyrus friede paa Skromt til *Tomiris*, og bekrigede hende, fordi han fik nei. *Plinius* Hist. Natur. Lib. XIX. p. 575. paastaaer, at det er uvist, enten *Semiramis*, eller *Cyrus* Konge i *Assyrien*, haver anlagt de saa berømte hængende Hauger i *Babylon*, hvorom han lover i et andet Bærf at handle, hvilket han dog efter al Anseende ei haver forfærdiget. Den visseste Bygnings-Mester af de hængende Hauger bliver vel ellers *Nabuchodonosor*. *Procopius* de *Ædificiis Justiniani*. Lib. II. C. XI. p. 425. in Corp. *Byzant.* taler om en Stad i *Syrien* ved Navn *Cyrus*, som *Jøderne*, hvilke Kong *Cyrus* gav frie, havde under deres Reise fra *Babylon* af til *Jerusalem* bygget, og til Taknemmelighed kaldet efter hans Navn. Denne Stad, siger han, var saa forfalden i *Justiniani* Tid, at den endog havde ingen Mure, men *Justinianus* bragte den igien temmelig i Flor. *Georgius Syncellus* p. 180. er aabenbare af den Mening, at *Astyages*, *Darius Medus* og *Nabonidus* ere een og den samme Person. *Codinus* de *Officiis* p. 71. & 72. haver følgende mærkværdige Beretning om *Cyro* og den Dragt

Dragt han brugte: Cyrus den store Konge i Persien Cambysis Son arvede efter sin Morfaders Astyagis Død ogsaa hans Rige, navnlig det Mediske. Og som det Persiske Folk var ringe, og nærrede sig mest af Hyrdelevnet, saa forlod Cyrus derfor deres Skikke, og levede efter Medernes Brug og Sædvaner, hvilke vare et større og prægtigere Folk. Dommerne hos dette Folk ginge med kostbare Overtrøier, og linnede Smykker paa Hovedet, paa hvis venstre Side var syet fast en Purpur = Strimmel, som hang ned, og skulde Dret, hvorved betegnedes, at det eene Dre stod ikkun aabet for Anklagere, da det andet derimod skuldes og holdtes de Anklagede til gode, som vare fraværende. Fra deres Hals hang udi Silke = Lisser ogsaa en Purpur = Strimmel, som var noget kortere end et Spand, og saa breed som en Palm. Denne gif Kongen af Medien ligesaaavel med som Dommerne. Disse Purpur = Strimler viste derfor ligesaaavel en Dommes Res Embedes Bærdighed, som Kieder viste i forrige Tider Feltherrens. Cyrus antog saaledes, som tilforn er sagt, det Mediske Riges Skikke. Siden angreb han Assyrierne, og erobrede ogsaa deres Rige, hvilket var større end Medernes. Af deres Skikke tog han ogsaa nogle op. Dog kaldte

han sig altid Persernes Konge, af Hoiagtelse for sit Fæderne Rige, endskiont det var mindre end enten det Mediske eller Assyriske. Af Medernes Dragt antog han det linnede Hoved-Smykke, og Overtroien, og af Assyrierne Besten, Rappen, og Fanen med dragger i. Fra de Persiske Konger ere disse Ting siden komne i Brug hos de Græfiske Reisere: Saavidt Codinus. Hvo der haver Lyst til nøiere at kiende hvorledes hver af disse Dragter haver været beskaffen, kan herom finde Underretning udi Gretsers Noter over Codino, og udi den fortreffelige *Du Canges* herlige *Glossario Mediæ & infimæ Græcitatæ*. *Plutarchus* de *Virtutibus Mulierum* Tom. II. p. 246. fortæller den bekiendte Historie om Maaden, hvorledes de Persiske Qvinder opmuntrede deres Mand til at fegte imod Mederne, efterat de først vare af dem bleone slagne paa Flugt. Men han legger end videre til, at *Cyrus* forordnede at Kongen i Persien skulde hvergang han fra den Tid af drog ind i Staden (*Pasargada* navnlig, ved hvilken Slaget skede) give hver en Qvinde i den een Guld-Penge. Om den Armenianfke Prindses *Tigranis* Gemalindes Kierlighed til hendes Mand, som hun udviiste, da hans Fader var fanget af *Cyro*, læses et meget smukt og opbyggeligt Exempel hos

Xenophon udi Cyri Liv og Levnet Lib. III. Cap. I. p. 160. Hvad Cyri Dronning angaaer, da taler Xenophon ikke om flere end Cyaxaris Dotter, med hvilken han synes at lade ham avle alle hans Børn. Men Tiden som han sætter at han haver ægtet hende, nemlig efter Babylons Erobring, maa nødvendig være urigtig; thi baade er det ei venteligt, at Cyrus haver forhalet med saa vigtig en Sag indtil at han var over Tred-
sindstive Aar gammel, tilmed viser den Alder som hans Børn havde, da han døde, at han haver været gift længe tilforn. Lib. VIII. Cap. V. p. 350. beretter ellers Xenophon, at nogle Historie-Skrivere have foregivet, at han ægtede sin Moders Søster, hvilket dog formedelt hendes høie da værende Alder nødvendig falder bort af sig selv. Jeg haver tilforn vist, at Ctesias kalder hans Dronning Amytis, og gjør hende til en Dotter af Astyages. Herodotus derimod C. III. p. 162. kalder hende Cassandane, og siger at hun var en Dotter af Pharnaspes af den Achæmenidiske Slægt, og følger sig fra Persien. Bemeldte Skribent, saa og Athenæus og Polvænus, tillægge Cyro desuden Nitetis en Dotter af den Egyptiske Konge Apries; af alt dette kan man ei slutte andet, end at Cyrus haver efter alle

Osterlandſke Folks Wiis havt mere end een Rone. Den lærde Isaac Voſſius mener udi ſine Noter til *Justinum* P. 26. at *Tomyris* haver ei været et Fruentimmer, men en Mand, ſom han ſøger at bevise af det endnu brugelige Navn hos *Tartarerne* *Zimur*. Men dersom man paa ſaadan Maade vil hielpe ſig frem med Gietninger tvertimod gamle og troværdige Skribenters udtryffelige Bidnesbyrd, ſaa ſaaer man i en Haſt en Roman i Steden for en Historie. Til Slutning af denne lange Anmerkning om *Cyro* vil jeg have Læſeren i Henſeende til den Pragt, ſom de Perſiſke Konger dagligen eſter *Cyri* Anordning brugte ved deres Hof, henviſt til *Polyæni* Statag. Lib. IV. Cap. III. §. 32. hvor man da let kan erfare, at deres Overflod og Pragt haver langt overgaaet *Salomons*. *Xenophon* in *Vita Cyri* L. VIII. C. VI. p. 537. & 538. taler om de Anſtalter ſom han udi ſine vidtloſtige Lande ſøiede for haſtig at ſaae Tidender og Breve, og hvilke ere ſaaledes beſkafne, at han for dem gierne fortienet at kaldes den første Opfinder af Poſter. *Joannes Malala* beretter L. VI. p. 66. eſter *Pythagoras*, at *Cyrus* ſkal være omkommet i en Krig imod *Samierne*.

Pag. 193. §. 231. Ctesias ap. Photium
 p. 112. & 113. fortæller Cambyses Historie
 anderledes i mange Maader end andre. De
 fornemste Ting hvorudi han viger fra dem
 ere, at han kalder den Egyptiske Konge,
 som Cambyses førte Krig med, Amyrtæus,
 at han beretter at den Egyptiske Feldtherre
 Cambapheus forraadde Egypternes Broer
 og andre Sager til Cambyses, for at blive
 Statholder over Egypten, som og skede, at
 Cambyses regierede i Alten Aar, og at han
 døde i Babylon, ved det han usfordvarende staf
 sig med en Kniv i Laaret. Dersom det er
 rigtigt, at Cambyses haver regieret i Alten
 Aar, hvorpaa jeg dog høilig tviler, saa kun-
 de han gierne i Henseende til sine Regierings
 Aar være Æsther's Ahasverus; Men de
 Syv Tyrster i Persien som omtales i bemeld-
 te Bog kaste dog den Mening ganske over
 Ende. Efter Æschyli Scholiast. p. 280.
 haver han havt tvende Brødre, Marphius
 og Memphis, hvoraf den første er formo-
 dentlig Herodoti Smerdis, og Ctesia's Ta-
 nyarces. Hvad Josephus Gorionides
 L. I. p. 71. fortæller om Cambyses, indeholder
 lutter Urigtigheder og aabenbare Digt.

Pag. 194. §. 233. Ctesias ap. Photium
 p. 113. kalder de Syv Persiske Tyrster, der
 dræbte den falske Smerdin, som følger:

Onophas, som er Herodoti Oranes, Pharnaspæ Søn, og folgelig en Broder af Cyri Dronning Cassandane, hvilket gjør begribeligt, hvorfor han kaldes den fornemste Fyrste i Persien, og synes af alle at have ladet det sig være mest angelegen at hævne den Cyri Huus tilføiede Skam; Icternes, som er Herodoti Intaphernes, Darius, som kaldes ligeledes af Herodoto, og Norodobates, Mardonius, Barises, og Artaphernes, hvormed Herodoti Navne have ingen Overeensstemmelse. Udi *Æschyli Persis* p. 280. siges Artaphrenes, som uden Tvil er den samme som Ctesiaæ Artaphernes, og maaskee og Herodoti Intaphernes, at have været den fornemste i Sammenrottelsen mod den falske Smerdim. Scholiasten anmerker herhos, at Hellanicus kalder bemeldte Mand Daphernes. Herodotus, saavel som Ctesias, og efter dem alle gamle Skribenter, berette, at Darius er strax kommen paa Thronen, efterat den falske Smerdis og Magi vare dræbte, men den Tragoedie-Skriver *Æschylus* derimod, som levede paa samme Tid som Darius, beretter at først regierede Maraphis, og siden Artaphrenes, som efter al Anseende er den samme som den der var Hovedmanden i Sammenrottelsen imod Magos. Da de ægte

ægte gamle egne Persiske Skrifter og Efterretninger ere for længe siden bortkomne, saa er det umueligt nu omstunder for os at afgjøre, hvo der af disse Skribenter haver Ret. Dersom Eschylis Beretning er sandfærdig, som ei synes mig ganske urimelig, af Marsag at Darius var den yngste og ringeste af de syv Persiske Kyrster, og den Maade, som han ved sin Hest skal have erlanget Thronen paa, desuden lader noget Fabelagtig, saa maa man dog tilskrive bemeldte tvende Konger en meget kort Regiering. Hvis man antager at Artaphrenes og Intaphernes ere een og den samme Person, og derhos overveier hvad Herodotus skriver om den sidstes dristige Foretagende og derpaa fulgte Henrettelse, saa kan man saa meget lettere begribe hvi Darius har røddet en Rival af Veien, som ellers udi Intaphernis Person forestilles os at have været hans Ven og Medbroder.

Pag. 198. §. 240. *Tatianus contra Græcos* pag. 142. og *Clemens Alexandrinus Strom. Lib. I p. 307.* berette begge efter den gamle Skribent Hellenicus, at Atossa Dronning i Persien haver først skrevet Breve; Men dette kan i sin egentlige Mening umuelig være rigtigt, thi Breve ere uden al Tvist langt ældre end Atossa.

endnu havde Zellanicum selv, saa skulde vi uden Tvil see, at han ei herved haver forstaaet alle Breve uden Forskiel i Almindelighed, men ifkun et vist Slag af Breve. Af *Æschyli Persis* p. 236. og *Plutarcho* Tom. II. p. 488. de Fraterno Amore, seer man, at *Artossa* haver endda levet, da hendes Mand *Darius* døde, ja endog efter det uhykkelige Tog som hendes *Søn Xerxes* gjorde til Grækerland, hvorefter man maae slutte, at hun haver opnaaet en meget høi Alder. *Herodorus* L. VII. p. 408. siger, at *Darius* elskede mest af alle sine Hustruer *Artystina*, *Cyri* *Dotter*, og at han lod gjøre hendes Billede af purt Guld. Han nævner ogsaa paa samme Sted en *Søn* som han havde med hende, navnlig *Arsanes*.

Pag. 201. §. 244. Det var ei Titus finde *Perser*, som *Zopyrus* nedhug udi sit første Udfald, men ifkun *Eusinde*, som enhver letteligen kan see af *Herodoti* Lib. III. C. 157. p. 223. Her maae derfor enten være en Hukommelse: Feil af de lærde Forfattere selv, eller og snarere en Tryk: Feil enten i den Engelske Original, eller og i den Tydske Oversættelse.

Pag. 216. §. 270. Ligesom jeg udi en vidløftig Note haver undersøgt hvad de lærde For-

Forfattere og Doctor Baumgarten have forbigaaet udi den store Kong Cyri Historie, saa vil jeg og her gjøre det samme med den ei mindre berømmelige Kong Darii Historie. Udi den falske Themistoclis Breve ex Edit. Chr. Schattgenii Lipsiæ 1710. in 8vo. Ep. 21. pag. 117. & 118. berettes at Darius haver indført et nyt Slag af Bogstaver iblant Perserne, hvilke vare anderledes end de gamle Assyriens. Dersom disse Breve vare ægte, og man folgelig kunde lide paa dem, saa var dette en Sag af stor Vigtighed, og som meget kunde tiene til at bevise at Zoroaster haver levet udi denne Darii Tid. Diodorus Siculus Tom. I. Lib. I. p. 39. beretter, at Darius søgte ved en Grav at forene det røde Hav med den Pelusiske Arm af Nilstrømmen, som Necho Psammetichi Son havde tilforn forgievet forsøgt, men at Darius ogsaa aflod fra dette Arbeide, saasom nogle forestilte ham, at Egypten vilde herved staae Fare for at oversvømmes, saasom det røde Hav laae høiere end Egypten. Den Beretning som Diodorus L. I. p. 68. giver os om den Modstand, som de Egyptiske Præster gjorde, da Darius vilde sætte sit Billede for Sesostris, bekræftes af Herodoto L. II. p. 129., endskjønt de lærde Forfattere synes P. 215. Not. 2. at drage den i Tvil, og det efter

Zeros

Herodoti Vidnesbyrd. Diodorus Lib. I. pag. 106. & 107. anmerker end videre, at Darius vandt saaledes Egypternes Kierlighed, at han ei allene nød efter sin Død af dem al den Ære: Beviisning, som deres egne beste Konger tilforn havde nød, men at han endog blev udi levende Live kaldet en Gud af dem, hvilken Ære ingen Egyptisk Konge var tilforn vederfaret, hvorved den lærde Wesseling dog rigtig antegner, at her ved maa ikkun forstaaes de Konger, som have regieret i Egypten for Grækerne. L. Ampelius pag. 23. skriver, at Darius gif med 270000. Mænd over i Europa og tabte ved Pseudomarathona 200000. Saadan Mening synes mig at kunne bringe ud af bemeldte Skribents meget korte og fordærvede Ord; Men hvorfor at han kalder Marathon Pseudomarathona, dertil kan jeg ingen Grund give. Pag. 36. opregnes de Syv Persiske Fyrsters Navne, som sloge den falske Smerdim ihjel, men de ere saa fordærvede, at det var umueligt af denne Skribent at udlede de rette Navne, dersom man ei ellers vidste dem. Ctesias hos Photium p. 113. & 116. viger udi følgende Ting fra Herodoti og den almindelige Beretning: Den Gilding Bagapates, som havde staaet udi største Naade hos Cambyses, lod de Syv Persiske Fyrster ind i
 Ram

Kammeret, hvor den falske Smerdis laae, og sov. Darius vilde lade sig bygge en Grav paa et Bierg, der havde tvende Spidser, og da den stod i Bygning, fik han selv Lust til at besee den; men blev herudi hindret af Chaldæerne og sine Frender, hvilke derimod vilde i hans Sted besee den, men havde den Uheld at styrte ned og slaae sig ihjel, ved det Præsterne, som trak dem op efter Love, bleve over nogle Slinger saa forskrækkede, at de slap Lovene ud af Hænderne paa sig; Over denne Hændelse sørgede Darius meget, og blev saa vred, at han lod hugge Hovederne af de Snyretive Mænd, som skulde troffet dem op; Darius beføl Ariammes Statholder i Cappadocien at bekrige Scythernes, og at sende alle fangne Mænd og Qvinde til sig; Ariammes udrettede hans Befaling med Tredive Skibe af Halvtredstindstyve Aarer, og fangede iblant andre Massageter den Scythiske Konges Broder, hvilken Darius led faste i Fængsel for det Onde, som han havde giort. Scytharces, Scythernes Konge, skrev herover Breve fulde af Trudsel til Darium, og fik ligedanæ til Svar igien; Darius samlede derpaa en Hær sammen af 800000. Mænd, og gif med den ved Broer over Bosporo og Donau Flod, og gjorde Indfald udi Scythernes Land paa Femten Dages

Dages Reise; De sendte hverandre paa begge Sider Buer til, men den Scythiske fandtes stærkest, hvorover Darius flygtede hastelig tilbage over Broerne og nedbrød dem, førend hans hele Krigshær var kommet over, hvilket forarsagede, at Firesindstyvetusinde Mand, der vare blevne tilbage i Europa, bleve alle ihjelslagne af Scytharce; Da Darius var kommet tilbage til Asien, opbrændte han alle Chalcedoniensernes Huse og Templer, deels fordi de havde søgt at afbryde de Broer, som han havde anlagt hos dem, deels og fordi de havde ødelagt det Altar, som han for sin lykkelige Overgangs Skyld havde opreist Jovi til Ære; Efterat Darius var kommet tilbage til Persien og havde bragt sine Dyringer til Ende, døde han efter en Sygdom i Tredive Dage, og havde han da levet Tolv Aar førend han blev Konge (her er aabenbare en Feil udi Tallet; thi Darius var langt ældre da han blev Konge, og havde vel da i det mindste en Alder af Tredive Aar) og En og Tredive Aar som Konge. Artasyras, som Darius havde meget elsket, døde og paa samme Tid, og den Gilding Bagapates ligeledes, efterat han havde siddet ved Darius' Grav i Syv Aar: Saavidt Cresias. Af Herodoto seer man at Darius haver regieret i Sex og Tredive Aar,

Nar, og følges denne Mening ogsaa som rig-
 tigere af alle Tids Regnere. Ptolemæus He-
 phestion L. III. ap. *Photium* p. 477. beretter
 følgende om Dario, at hans Moder fastede
 ham ud, og at han af Spargapiza, der
 bevogtede Husene, blev opfødt med Hoppe-
 Melk; Men denne Fortælling haver saa stor
 Lighed med den almindelige om Cyri Opdra-
 gelse, at jeg ingenlunde tviler paa, at jo
 Ptolemæus Sephestion haver blandet dem
 sammen, allerheist da han er intet mindre
 end en noiagtig Skribent. *Plato* Tom II.
 de Legibus Lib. III. pag. 695. & 698. roser
 Darii Regiering, og siger, at han ved Bes-
 gierninger vandt Persernes Hjertes, og at
 han med sine Folk undertvang ikke ferre
 Lande end dem Cyrus havde efterladt; Der-
 imod laster han høilig den Raade, som han
 drog sine Børn op paa, hvilket ogsaa siden
 blev Xerxis Ulykke, ligesom det havde været
 Cambysis, at hans Fader Cyrus ei havde
 draget nogen Omsorg for hans Opdragelse,
 men ladet ham stedse blive i Fruentimrets
 Hænder. Darius blev derimod selv en god
 Konge, ved det han ei var en Konges Søn,
 og han var den Syvende Konge, og deelte
 Landet i Syv Hoveddele, og søgte ved lige
 meget at opholde sig i hvert af sine Lande, at
 føre en Slags Lighed ind imellem dem, har
 fatte

satte ogsaa ved Love fast hvad Perserne skulde nyde, og søgte at foreene dem ved Benskab og Umgængelse. Fremdeles beretter Plato, at han ei veed af hvad Aarsag Lacedæmonierne komme een Dag for seent til Slaget ved Marathon, enten formedelst den Messeniske Krig, eller af anden Aarsag. Darius siger han, døde ei længe efter Slaget ved Marathon. T. III. Ep. VII. p. 334. vidner Plato, at Darius gav Exempel paa en god Konge og Lovgiver, ved det han udgav Love, som holdte det Persiske Rige ved Magt lige indtil Platonis Tider; De som havde hjulpet ham i at aflive den falske Smerdim, gav han store Lande at regiere over, hvilket ogsaa forarsagede at han stedse befandt dem troe og oprigtige, saavel imod sig, som imellem sig selv indbyrdes; Derimod agtede han hverken dem, som han var opfodt med, ikke heller sine Brødre. Maximus Tyrius beskriver p. 152. Diff. 14. de Atheniensiske Soldater, som fegtede i Slaget ved Marathon, som lutter Bønder, der ei vare forsynede med ordentlig Rustning og Vaaben, hvilket dog ei synes troligt, naar man overveier den store Seier, som de der erlangte. Hos Aristidem T. I. a. p. 121. ad p. 127. in Orat. Panathen. findes en prægtig Beskrivelse og Berømmelse over Atheniensernes udviste Tapperhed og

Be

Bestandighed i det Marathoniske Slage Diogenes Laertius anfører Lib. IX. Cap. I. p. 974. &c. et Brev fra Kong Dario til den Græske Philosoph Heraclitum af Epheso, og bemeldte Philosophs Svar, men de ere begge uden al Tvist digtede, saasom Heraclitus levede længe efter Darius. Polybius L. IV. p. 432. vidner, at Sundet imellem Asien og Europa, hvor det er smallest, er ikke bredere end Fem Stadier, og at Darius siges der at have lagt Broen over, da han drog hen at bekrige Scytherne.

Aelianus var. Hist. L. VI. C. XIV. p. 134. beretter følgende berømmelige Gierning om Dario: Aribazus den Hyrcanier havde tiligemed endeel andre fornemme Persiske Herrer besluttet at tage Darium af Dage paa Jagt. Darius blev herom advaret. Men han lod sig ei forskrekke; Tværtimod han befoel de Sammenrottede at gribe til deres Vaaben, og dernæst at holde sig færdige til Angreb. Da det var skeet, saae han grummelig paa dem, og sagde: Nu, hvorfor fuldbyrder I ikke det for hvis Skyld I ere komne her? Men de Sammenrottede bleve over Kongens Helte-Mod saa forskrækkede, at de strax kastede deres Vaaben bort, og fulde ned af deres Heste paa Jorden for ham, overladende sig ganske og aldeles til hans Erh. Selsk. Skr. 3. D. D Naade.

Maade. Han derimod lod sig nøie med at skille dem ad fra hinanden, og sendte nogle til Grændserne af Indien, andre til Grændserne af Scythien, hvorved han vandt saa meget, at de vare ham stedse siden troe og lydige. Lib. VIII. C. XVII. p. 155. fortæller han, at Scytha Genycinus Herre af Zancleis i Sicilien reiste til Darium, og nød saa meget got hos ham, at han, efterat han havde gjort en Tilbagereise til Sicilien, vendte om igien til Kongen, hvorfor og Darius holdt ham for den Retfærdigste af alle Græker. L. XII. C. 43. p. 226. vidner han, at Darius havde, førend han kom paa Thronen baaret Cyri Raagger, hvorimod Herodotus L. III. p. 216. tillægger ham at have baaret Cambysis Spyd. Plutarchus T. II. p. 742. an feni sit gerenda Respublica, skriver, at Darius pleiede at sige om sig selv, at han, naar vanskelige Ting indfaldt, overgik sig selv. Den herlige Orator Lyllias ex edit. Hanov. 1615. in 8vo. pag. 498. regner den Persiske Hær, der holdt Slag ved Marathon, at have bestaaet af Fembundrede Tusinde Mænd. Herodotus L. I. p. 87. beretter, at Darius var henved Tyve Aar gammel, da Cyrus døde. Han fortæller og der en mærkelig Drøm, som Cyrus havde fort førend sin Død, og som spaaede Dario at blive Konge.

Ronge. L. II. p. 151. giver han os Størrelsen af den Grav, som Darius lod grave i Egypten, for at forene det røde Hav og Middelhavet sammen, nævnlig den havde Fire Dages Seilads i Længden, og var saa breed, at To Galleier kunde gaae jevnfides i den. L. III. p. 177. beretter han, at Darius lod kalde nogle Græker for sig, og adspurgte dem hvor mange Penge de vilde have for at æde deres Forældres døde Legemer: Grækerne svarede at de ei for nogen Ting vilde gjøre det; Darius adspurgte derpaa i deres Dørværelse de Indier, som kaldes Callatier, og hvilke spise deres Forældres døde Legemer, hvor mange Penge de vilde have for at brænde dem. Men de bade hant indstandig at have bedre Tanker om sig, end at de skulde være i Stand til at begaae saadan Sierning. Den kloge Skribent slutter denne Fortælling med den Anmerkning, at Darius synes ham at have Ret, naar han siger, at Skif (Møde) er alles Konge. V. 198. at Darius lod af Taknemmelighed imod sin Staldmester opreise en Hest med en Mand paa af Steen, og følgende Skrift: Darius Hystaspis Søn haver ved sin Hest, hvis Navn stod der indhugget, og ved sin Staldmester Orbares erhvervet det Persiske Rige. L. IV. p. 228. at Darius lod slaae

Mynt af det pureste Guld, og Aryandes
 Stadtholder i Egypten ligeledes af Seso,
 hvilket dog bekom ham meget ilde, saasom
 han herved faldt i Mistanke hos Darius,
 at gaae frugtsommelig med Oprør, som og
 derfor lod ham omkomme. L. VII. p. 448.
 at Darius lod nagle til et Kors Sandacem
 Chaumasi Son, fordi han for Penge hav-
 de affagt en ubillig Dom, endskiont han var
 en af de Kongelige Dommere; Men det
 var ei saasnart skeet, førend det vandt Dario
 i Sinde, at hans Fortienester vare større
 end hans Misgierninger, hvorfor han beføl
 strax at tage ham ned af Korset, og blev han
 saaledes ved Live. Udi Eschyls Persis fins
 des overalt stor Berømmelse om Dario,
 men fornemmelig udi disse Ord p. 286., som
 Choret, der bestaaer af Perser, udsiger:
 „ O! I Guder vi levede et lykksaligt og
 „ overflødigt Liv, da den alting udrettende
 „ Gamle, den fromme, den uovervindelige
 „ og Gud lige Kong Darius regierede i
 „ Landet. „ *Porphyrus* de Abstinencia
 p. 165. Lib. IV. beretter, at Darius havde
 saadan Hoiagtelse for de Persiske Viise, kaldte
 Magi, at han beføl iblant andet at sætte paa
 sin Grav, at han havde været en Discipel
 af Magis. Dette synes mig at kunne tiene
 til at bestyrke den Mening, at Zoroaster,
 der

der saa meget haver forbedret og forandret den Magiske Lærdom, haver levet udi Darius Tid. *Justinus Martyr* ex Edit. Colon. 1686. p. 11. in Parænesi ad Græcos regner, efter *Diodorum*, Darium for Egypternes Sierte Lovgiver. *Strabo* anfører Lib. XV. p. 1062. efter *Onesicritum Darii* Gravskrift at have lydet saaledes: Jeg haver været en Ben af mine Benner, en treffelig Rytter og Bueskytter, jeg haver overgaaet Jægere, og givet alt hvad jeg vilde. L XVI. p. 1072. beretter han, at *Darius* viiste sig saa taknemmelig imod en Camel, som havde paa det ulykkelige Tog imod *Scytherne* nær forsmaaget ved at bære hans Fetallie, at han forærede den Stad *Gaugamela* den til Underholdning, hvilket ogsaa Navnet viser, som betynder et Camels Huus. *Dio Chrysostomus* Orat. 35. p. 282. tillægger *Dario* den store Ros, at have ført vanskelige Krige, samlet mange Penge, og først af alle draget Omhu for at Landet maatte dyrkes. *Polyanus* L. VII. p. 621. &c. anfører adskillige mærkelige Ting om *Dario*, og iblant andre følgende, som ei findes hos nogen anden Skribent: *Darius* og hans Staldbrødre angrebe *Magos* om Natten, og vendte derfor deres Huer, som de bare paa Hovedet, saaledes om, at det forreste sad bagest, og

det bageste forrest, saa de ved at føle hinanden i Vandene, kunde paa Baandene, der hang ned, kiende hinanden; Han lagde først af alle Skat paa sine Undersaatter, men lod den inddrive og sætte af Stadtholderne, og slog han da selv altid halvdelen af, hvorved han udrettede saa meget, at Perserne velsignede ham, som en meget naadig Konge, og al Skylden faldt allene paa Stadtholderne; Den Stad Chalcedon erobrede han ved at grave den under; Sacerne overvandt han ved at lade sine Følk iføre sig Saciske Dragt og Rustning; Men selv blev han i et andet Tog imod de Tre Saciske Konger Sacessphares, Zomares, og Chamyris bedraget af en Sacisk Staldknegt ved Navn Siraces, der gav sig an at ville vise hans Krigshær Bei, men førte den paa saa øde og tørre Steder, at den ganske vist havde omkommet af Hunger og Tørst, dersom ei Darius ved sin Bøn til Apollo havde erhholdet en overflodig Regn, som satte ham i Stand til at komme med sin Krigshær i Sikkerhed til den Flod Bactrum. Udi *Cujacii Epistolis Graecanicis, Aureliae Allobrogum* 1606. in f. p. 332. staaer et Brev fra Dario til Ephesierne, hvorudi han haardeligen truer dem, fordi de havde drevet deres Landsmand *Zermodorum* ud af Staden. Men det er klart, at dette

Brev

Brev er opdigtet. *Theophylactus Simocatta* in Corp. Byz. in Historia Mauritii Lib. III. C. II. p. 195. beretter, at den Skif, som Darius havde indsat, at de Syv Fyrster og deres Afkom skulde fornemmelig besidde alle vigtige Embeder i Persien, stod endda ved Magt udi hans Tid, omtrent Serhundrede og Tyve Aar efter Christi Fødsel. Efter denne Anordning havde Artabisdæ Slægt den Rettighed, at sætte Kronen paa Kongens Hoved; Den anden Slægt at forestaae Krigshæren; Den Tredie de Borgelige Sager; Den Fierde at dømmе i Tvistigheder; Den Femte at anføre Rytteriet; Den Siette at forestaae Skatkammeret, og den Syvende at besørge Krigshærens Baaben og Klæder. *Georgius Syncellus* nævner P. 192. *Darii* Moders Navn, og kalder hende *Parysatis*, som, saavidt mig er bekendt, ei findes optegnet hos nogen anden. *Athenæus* Lib. XIII. p. 609. taler om en af *Darii* Døttre ved Navn *Anutis*, som var udi sin Tid det deiligste, men tilligemed letfærdigste Fruentimmer udi ganske Asien, og gift med en ved Navn *Bagazus*. *J. Casaubonus* mener udi sine Anmerkninger P. 558. at dette Sted er fordærvet af Udskriverne, og at her i Steden for *Anutis* *Xerxis* Søster, bør staae *Amytis* *Xerxis*

Dotter, og i Steden for Bagazus, Megabyzus, om hvilke Aetias taler. *Aelianus* Hist. Anim. L. I. C. 59. p. 63. ex Edit. Lond. 1744. in 4to. Tom. I. vidner, at Darius jirede Susa med prægtige Bygninger, hvormed ogsaa Plinius Tom. I. Lib. VI. p. 717. kommer overeens. Til Slutning af Anmerkningerne over denne store, og tilligemed gode Konge, vil jeg anføre følgende Sted af Herodoti 4. Bog C. 143. P. 269., som et Beviis paa hans Menneſke-Kierlighed: Darius aabnede engang et Granat Æble, og blev adspurgt af sin Broder Artabano, af hvilken Ting han ønskede sig ſaa meget ſom dette Granat Æble havde Kierner; Darius ſvarede: Jeg vil heller ønske mig ſaa mange Megabyzi, end hele Grækerlands Undertvingeſe. Megabyzus var en af de Syv, ſom tilligemed Dario dræbte den falſke Smerdis, og hvilken Kongen ſtedſe ſiden høit elſkede.

§. 308. P. 240. Herodotus L. VII. p. 406. nævner Faderen til Amestris, Kerpis Dronning, og kalder ham Oranes; Siger og at han i Kerpis ſtore Tog imod Grækerland anførte Perſerne. *Plutarchus* de Superſtitione p. 171. Tom. II. beretter, at Amestris lod levende nedgrave Tolv Perſoner, ſom et Offer for ſig til Pluto; Hvorimod Herodotus L. VII. p. 419. ſkriver, at det var

var Tiorten af de fornemste Persers Børn, som hun udi sin Alderdom lod levende begrave, til et Offer for sig til den underjordiske Gud. Ctesias ap. *Photium* p. 121. & 124. beskriver denne Dronning baade som meget grusom og som meget ukjydf.

§. 311. P. 242. Om Xerxes og hans daarlige Anlæg, saa og Beskrivelse over hans Egenstaber findes god Underretning udi *Eschylis* Persis. *Alianus* var. Hist. L. II. C. 14. p. 37. taler om den forunderlige Kierlighed, som Xerxes fattede udi *Indien* til et *Løn-Træ*, saa at han uden Nødvendighed leirede sig ved det, og laae en heel Dag stille; Og lod hænge mange kostbare Kieder og Armsbaand paa dets Grene; Bestikkede ogsaa en Mand til at passe paa det, og pleie det. L. XII. C. 40. p. 225. Xerxes førte allevegne Vand med sig af den Flod *Ceraspes* (hvilket endelig alle Persiske Konger gjorde,) nu hente det sig engang, at Trosset ei var endda kommet efter, og Kongen blev tørstig, just da intet af bemeldte Vand var forhaanden; Han lod derfor udraabe i sin hele Krigshær, om nogen havde af det Vand; der fandtes endelig een, som havde noget lidet, og det endda raadent; Dog blev han herfor takket, som en *Belgiorer* mod Kongen, hvilken ellers havde maattet doe af Tørst. Lib. XIII.

C. 3. p. 248. Xerxes aabnede Beli Grav, og fandt der en Glas-Krukke, udi hvilken et Legeme svømmede i Olie; Dog var Krukken ei ganske fuld af Olie, men der fattedes en Palm derudi; Ved Krukken stod en Piller, hvorpaa var skrevet, at det vilde gaae dem ilde som aabnede Graven, og ei fyldte Krukken: Xerxes blev herover forfærdet, og beføl strax at fylde Krukken, hvilket dog ei var mueligt, hvorfor han lod lukke Graven til igien. Ulykken, som han var truet med, rammede ham og endelig; Thi han gjorde et uheldigt Tog imod Grækerne med Fembundredetusinde Mænd, og blev tilsidst slaget ihjel af sin egen Søn om Natten udi sin Seng. *Ptolemæus Hephæstion* ap. Photium p. 477. beretter, at en Græker ved Navn Draco, en Søn af den Samier Lupompo, havde saa skarpt et Syn, at han kunde see Tyve Stadier langt, hvorfor Xerxes leiede ham for Tusinde Talenter, og havde ham siddende hos sig under et Lon-Træ af Guld, imedens Slaget ved Salamis gik for sig. *Ctesias* apud Photium p. 116. &c. beretter, at Amestris Fader heed Onophas, at Artapanus Artasyné Sen, og Mardonius, saa og den Gilding Natacas stode i største Naade hos Xerxes. Førend Xerxes befriede Grækerland, faldt Babylon fra ham,

og indtog da Megabyzus den, paa samme Maade som Herodotus fortæller om Sopyro, hvorfor Xerxes forærede ham et Stykke Guld af Sex Talenters Vægt, som var dannet som en Møllesteen. Mardonius blev ihjelslaget af Hagel, da han efter Kongens Befaling var draget hen at plyndre Apollinis Tempel; Hvorimod Herodotus uden Tvil rigtigere beretter, at han blev ihjelslaget i Slaget ved Plataas. Foruden Søner havde Xerxes tvende Døtre, Amytis, hvorom de lærde Forfattere anføre adskilligt, og Rhodogune. Jeg haver hos nogle gamle Skribenter fundet adskilligt om en Persisk Dronning ved Navn Rhodogune, som næsten beskrives af dem at have været ikke mindre end enten Semiramis, eller Nitocris; og da jeg ei hos nogen finder, hvis Dronning eller Datter hun har været, saa vil jeg her paa dette Sted tale om hende, siden Ctesias tillægger Xerxi en Datter ved Navn Rhodogune, endskjønt jeg høilig tvivler paa at hun er den samme Person, som den berømte Rhodogune. Jeg undre mig ellers over at de lærde Forfattere have aldeles intet meldt om hende; Rhodogune sad og toede sit Haar; I det kom der Bud, at et af de Folk, som hun beherskede, havde gjort Oprør. Hun sprang ved denne Tidende strax op og
 gif

gik til Feldts, uden at give sig Tid at tørre sit Haar, men havende det ikkun sammensbundet, ligesaa vaadt som det var; Hun steg til Hest, drog ud med sin Krigshær, og svor en Eed, at hun ei før vilde enten Kiemme eller pynte sit Haar, førend hun havde undertvinget de Oprørske. Krigen varede længe, dog beholdt hun til sidst Seier, hvorpaa hun toede og pyntede sit Haar. Deraf kommer det, at de Persiske Konger have i deres Signete udstukket Rhodogunes Efterlignelse med løshængende og flattrende Haar. Julianus Imperator p. 127. siger, at Semiramis, Nitocris, Rhodogune, Comyris have ei ført sig skikkeligen op i det de have befattet sig med mandelige Forretninger. *Philostratus* ad Icorium Lib. II. p. 815. &c. beskriver fortreffelig et Skilderie, der forestillede den Seier Rhodogune og Perserne beholdt over Armenierne, der havde brudt Forbund. Beskrivelsen af hendes Person er særdeles usforlignelig, og kommer, hvad hendes Haar angaaer, meget nær det *Polyænus* fortæller. *Svidas* in Voce Rhodogune Tom. II. p. 687. taler om en Rhodogune hvilken han gjør til *Zystaspis* Hustrue, og *Xerxis* og *Darii* Moder; Udi hvilken Beretning dog ere fast ligesaa mange Feil som Ord. *Appianus* ex *Edit. Alex. Tollii*, Amst. 1670. in 8vo. Part. I. de

de Bellis Syriacis p. 213. taler om en Rhodogune som var en Søster til Phraates Parthernes Konge, og som ægtede Demetrium Ticatorum Konge i Syrien. Plutarchus T. I. p. 1025. taler om en Rhodogune, der var en Dotter af Artaxerxes Mnemon, Konge i Persien, og blev gift med Orontes. Udi Bizari Persiske Historie findes intet om denne Navnkundige Dronning: Og om der er noget om hende udi Brissonii, det skal jeg ikke sige, saasom jeg ei haver den ved Haanden.

§. 324. P. 251. Artaxerxis Longimani Dronning heedte efter Cresiae Beretning ap. Photium pag. 124. Damaspia. Samme Skribent opregner ogsaa nogle af hans Medhustruer navnlig: Mlogune af Babylon, Martidene af Babylon, og Aridia ligeledes af Babylon. Han tillægger og Artaxerxi en Regiering af To og Fyrrtyve Aar. *Plutarchus* Apoph. Tom. II. p. 173. fortæller om denne fortreffelige Konge, at han pleiede at sige: At det er mere Kongeligt at lægge til, end at tage fra, at han beføl, at enhver skulde paa Jagten have Lov til at dræbe Dyr eftersom Leilighed dertil gaves, uden at bide indtil Kongen havde gjort det første Skud, som hidindtil havde været brugeligt; Han anordnede ogsaa, at naar fornemme Folk skulde straffes, saa skulde man ei mere pidffe
Dem

dem selv, men ikkun deres Klæder, og ei rive Haarene af Hovedet paa dem, men ikkun deres Hue; Da hans Kammer - Tiener Sa-
 tibarzanes begierede noget ubilligt af ham, og han formerkede at han kun gjorde det for at faae Tredivetusinde Darici, beføl han sin Skatmester strax at bringe dem hid, hvor paa han sagde til Satibarzanes: Tag imod disse; Thi jeg bliver ikke fattigere, ved det jeg giver dem bort, men jeg havde derimod blevet uretfærdig, saafremt jeg havde tilstaaet dig din Begiering. *Josephus Antiqv. Judaic. L. II. C. 6. p. 566. Tom. I. in f. ex Edit. Havercampii 1726. vidner, at Grækerne kaldte denne Konge Cyrus.*

§. 344. N. 262. *Plutarchus Tom. II. Apoph. p. 174. fortæller, at den listige og derhos grusomme Dronning Parysatis, en Hustru af Dario II. og Moder til Artaxerxes II. pleiede at sige: At den der vilde tale med Konger, maatte bruge silke Ord. Agasbuas in Corp Byzant. Lib. II. p. 44. beretter, at Parysatis gjorde al sin Glid for at opvække sin Søn Kong Artaxerxes til Elskov imod sig, men at det var forgieves, og at han viiste hende af med Brede. Den bekiendte Aspasia, et Grædsk Fruentimmer fra Phocæa i Iconien, hvilken først blev elsket af Cyro, og siden af hans Broder
 Arto,*

Artaxerxe, tale de lærde Forfattere intet om. Den omstændeligste Efterretning om hende findes udi Artaxerxis Liv og Levet, som Plutarchus haver beskrevet. At Artaxerxis Son Darius skulde til sidst have forelsket sig i hende imod Slutningen af sin Faders Regiering, synes meget urimeligt, naar man overveier, at hun da i det mindste haver været over Halvtresindstyve Aar. Dersom derfor nogen Sandhed skal være udi denne Historie, saa maa Darius have forelsket sig i hende, da han endnu var ung og længe tilforn. *Ælianus* var. *Hist. Lib. XII. C. 1. p. 197.* &c. fremfører ogsaa en lang og merkværdig Fortælling om hende, hvorudi han paa en særdeles fortreffelig Maade beskriver saavel hendes Deilighed, som Blyesfærdighed. *Justinus Lib. X. Cap. 2. p. 210.* *Xenophon de Expeditione Cyri Lib. I. Cap. 10. p. 70.* og *Athenæus L. XIII. p. 576.* tale ogsaa noget, endskjønt lidet om hende.

§. 372. P. 280. N. 138. b) at jo Artaxerxes Mnemon haver været en god og naadig Konge, det nægter hverken Plutarchus eller nogen af de Gamle, endskjønt han derfor ei haver været fri for Feil, hvortil hans uhorlige Tilbøielighed til Qvindes Kønnet fornemmelig bør regnes, der ei alle ne bragte ham til at have mange Hustruer
 og

og Medhustruer, men endog, imod alle da værende Folkes Brug, at ægte tvende af sine egne Døtre, den eene efter den anden, Almestris og Atossa. *Ælianus* L. I. C. 32. 33. & 34. p. 19. &c. fortæller adskillige merkelige Ting om denne Konge, som vise hans naadige og milde Hiertelav; Hvormed ogsaa *Plutarchus* Apoph. Tom. II. p 172. 173. & 174. kommer overeens. *Polyænus* Lib. VII. C. 16. §. 1. beskriver den listige Maade hvorved *Tissaphernes* efter *Artaxerxis* Befaling blev fanget.

§. 374. Pag. 281. foruden *Cornelius Nepos* og *Polyænus*, taler og *Frontinus* Strat. L. II. C. 7. p. 50. om *Datame*, saa og *Diodorus Siculus* Tom. II. L. XV. p. 74. og 75. og *Aristoteles* ex Edit. *Du Vallii* Parisiis 1654. in fol. Tom. III. *Oecon.* Lib. II. p. 690. hvilken sidste dog kalder ham, maaskee ved en Skriver = Feil, *Didales*. Det er ellers skade at de lærde Forsattere ei have omstændelig beskrevet hans Liv og Levnet, hvilket han dog vel haver fortient, fornemmelig da der vel neppe er nogen *Persisk* Feldtierre, hvorom man har saa mange *Efterretninger* som om ham.

§. 386. Pag. 286. *Polyænus* Lib. VII. C. 23. beretter, at *Ochus* skulte sin Faders
Arta:

Artaxerxis Død udi hele Ti Maanedes.
Alianus var. Hist. L. II. C. 17. p. 39. fortæller at de Persiske Biise eller Magi udforskede paa følgende Maade Ochi Gemnyts Bestaafsenhed, da han nylig var kommen paa Thronen; De befol en af Gildingerne at dække et Bord, og iagttage hvilken Ting, som den nye Konge først greb fat paa. Ochus tog med den høire Haand en Kniv, og med den venstre det største Brød, som han lagde paa noget Riød; Hvorpaa han skar et stort Stykke af, hvilket han spiste meget hastig. De Biise sluttede heraf, at der skulde blive frugtbare Tider under hans Regiering, som ellers vilde blive blodig. Udfaldet visede at de havde spaaet ret i begge Ting. Lib. IV. Cap. 8. p. 101. Egypterne kaldte Ochum af Foragt et Afsen, hvorfor han og med Magt bortførte deres Gud Apim, og ofrede ham til et Afsen Hos Athenæum Lib. IV. p. 150. findes følgende Efterretning om Ocho: Da Ochus havde faaet Kongen af Egypten fangen, handlede han meget vel med ham, og gav ham et prægtigt Maaltid, hvilket dog Egypteren beløe, som alt for sparsommeligt, og udbad sig at maatte tillave ved sine Kokke et Maaltid paa Egyptisk Biis. Ochus gav ham gierne Forlov hertil, og da han fandt Behag udi bemeldte Giestebud, sagde

Erh. Selsk. Skr. 3. D. R han

han til den Egyptiske Konge: Du har handlet meget daarlige, da du har villet om-
 skifte saa kostbare Maaltider med vore tarvelige. Dette, siger Athenæus, skriver Lynceus udi sin Egyptiske Historie. Men da det af alle andre Historier er klart, at den Egyptiske Konge Nectanebus ei faldt udi Ochus's Hænder, og at Ochus ogsaa var alt for grum til at have handlet saa vel med ham, saa fremt han havde faaet fat paa ham, saa veed jeg ei hvad jeg skal sige om denne Beretning, allerhelst da den ei heller kan passe sig paa Dario II., med Tilnavn Ochus. *Plutarchus* de Virtutibus Mulierum Tom. II. p. 246. vidner, at Ochus drog aldrig ind i den Stad Pasargadis, men reiste altid omkring den, og det af Gierrighed for at skille Fruentimret ved den Gave, som jeg tilforn haver meldt, at Cyrus havde tillagt det. Samme herlige Skribent vidner, de Iside, og Osiride, p. 355. at Egypterne kaldte Ochus Sværdet, og at han endda stod udi hans Tid ei under noget andet Navn i Optegnelsen af deres Konger, og det formedelst hans uhorlige Grusomhed, og fornemmelig fordi han havde ihjelslaget deres Gud Apim, og tilligemed sine Benner spist ham op udi et stort Gieskebud. P. 363. beretter han efter Dinon, at de og kaldte ham et Asen, men at han sagde:

sagde: Det Alen skal spise eders Apis. Ochi efterladte Dronning, og Tre Døttre, hvilke endda vare Jomfruer, bleve af den store Alexander siden fangne i Damasco. V. Curtium L. III. p. 105., saa og hans Søns Dotter, der var giftet med Hystaspe, en af Darii Feldtherrer og Paarørende, hvis Deilighed, Blufærdighed og Bedrøvelse, bevægede Alexander til at sætte hende paa fri Fod, og igiengive hende til hendes Mand. v. L. VI. p. 223.

§. 404. Pag. 298. Diodorus Siculus Tom. II. Lib. XVII. pag. 187. kalder Darii Moder Sisygambris, da hun derimod af andre kaldes Sisygambis. Lib. XVII. pag. 211. fortæller han, at Alexander lod Darii Moder, Døttre og Son oplære i det Græske Sprog. *Arrianus in Vita Alexandri* Lib. III. p. 129. beretter, at Alexander gav Uxierne Agre at beboe for Sisygambis Darii Moders Bøn.

§. 405. P. 299. *Plutarchus in Alexandro* Tom. I. pag. 676. siger, at Parmenion bragte Alexander til at elske Barsine, Memnons Enke, og Artabazi Dotter, og ansørrer han Aristobulum til Vidne for denne Sags Rigtighed.

Femte Afsnit. §. 429. Pag. 322.
 Not. 154. B. Udi *Schickardi* Tarich selv, ex
 Edit. Tubing. 1628. in 4to. handles om de
 senere Persiske Konger, der, efterat de havde
 overvundet Partherne, regierede fra Aar es-
 ter Christi Fødsel 229. af, til Aar 637.
 Dog oplyser han temmelig udi Proemio,
 baade de gamle Persiske Kongers, saa og an-
 dres Slægt: Registrere, saavel af den indtil
 disse Tider endnu ei udgivne Deel af Tarich,
 som af andre Bøger.

§. 440. P. 331. Not. 159. b.) Den
 Franske Oversættelse af *Pilpai* Fabler, har
 ei Gilbert Gaulmin til Forfatter, men den
 bekiendte Antoine Galland. De skal ellers
 ikke være skrevne i Persien, men i Indien,
 og først i det Siette Sæculo bleve oversatte
 paa Persisk, efter Befaling af den berømte
 Persiske Konge *Nuschirvan* eller *Chosroes I.*
 Skriftet er i sig selv efter mine Tanker, me-
 get opbyggeligt og lærerigt.

§. 524. P. 433. Not. 202. b.) Den
 lærde *Cardinal Noris* in Ep. Syromacedonum,
 Diss. II. C. I. p. 70. er af samme Mening som
Doctor Baumgarten, angaaende Oprin-
 delsen af det Tilnavn *Dhulcarnein*, som *A-*
lexander den Store har hos Araberne.
 Han forkaster ogsaa *Abulpharagii* Mening,

at ved de tvende Horn forstaaes, at Alexander haver havt i sin Magt de tvende Solens Horn Ofter og Bester. Han vidner ellers ogsaa at Seleucus Nicator, haver ligesaa vel ladet sig paa sine Mynter forestille med tvende Horn, som Alexander den Store.

§. 527. N. 435. Det er langt fra, at Alexander den Store haver skaanet Theben, fordi Pindarus var født der, som de lærde Forfattere her foregive, da det tværtimod er uimodsigeligt, at han reent ødelagde bemeldte Stad, og ifkun skaanede Pindari Huus, af Erbødighed for samme store Mand.

Solvt Hovedstykke. Fjerde Afsnit. N. 503. Ingen af de lærde Forfatteres Afhandlinger er geraadet slettere end den om Celterne, og det Deels af den store Mangel paa Bei. Visere, og Deels af at have udvalgt saa slette, som Goropius Becanus, og Pezron. Skade er det at *Pelloutiers* Histoire des Celtes er kommet senere ud end denne Forfatterens Afhandling. Imidlertid havde de ved behørig at gjøre Forstiel i denne lange Tid, som den Celtiske Historie befatter i sig, saavel som de mange Folk, udi hvilke de efterhaanden delede sig, og som dog bleve alle længe efter Faldre af Grækerne med eet Navn Celter, dog kunnet af de saa Levninger, som vi end

nu have tilovers om dette Folk, langt bedre udrede deres Historie, end de virkelig have giort. Dersom jeg engang lægger Haand paa et Bærk om de Nordiske Folks Herkomst, som jeg haver i Sinde, og med Guds Bistand faaer det bragt til Ende, saa agter jeg derudi noiere ogsaa at undersøge den gamle Celtiske Historie, af hvilken som af en Kilde, udflyde mange nu værende Europæiske Folkes. Kierlighed til Fædrelandet haver ellers drevet de lærde Forsfattere, saavel som mange andre udi vore Tider, til at giøre mere af deres Forsædres Bedrifter, Dyd og Kundskab, end som Sandhed kan taale; Og have Forsfatterne derfor her sammenblandet Græckernes, Phrygiernes og fornemmelig Cretensernes gamle Historie med Celternes.

Siette Afsnit. §. 631. &c. Pag. 522.
 De lærde Forsfatteres Afhandling om Scythierne er meget bedre end den om Celterne, som dog maae fornemmelig tilskrives bedre og flere Hielp: Midler af gamle og tilforladelige Skribenter. Scythernes største Mand haver uden at Tvivl været Anacharsis. Denne store Mand tilskrives af Seneca T. II. Ep. 90. p. 307., Strabone L. VII. p. 464. og Plinio Tom. II. L. VII. pag. 98. at have først opfundet det Hiul, som Pottemagere bruge, hvorved dog Strabo rigtig anmerker, at
 Homer

Zomerus haver længe tilforn beskrevet saadant Hiul, saa at Anacharsis haver maaskee ikkun giort det bekiendt iblant sine Landsmænd. Overalt maa følgende noie iagttages i Historien af Konsters og Videnskabers Opfindelse, at fordi en siges at have opfundet en Ting, saa maa man ei strax tage det i den strengeste Mening, da det ofte ligger klart for Dagen, at saadan en haver ikkun først giort det bekiendt i sit Fædreland. Særdeles maa dette iagttages om Grækerne, som ofte tilskrive deres Landsmænd at have opfundet visse Ting, som dog længe tilforn have været bekiendte i Østerlandene. Men dersom det er uviist, at Anacharsis haver opfundet Pottemagernes Hiul, saa tilskriver Strabo ham derimod Opfindelsen af Bindsustere, og af Ankere med tvende Arme eller Klor, med hvilket sidste Plinius L. VII. p. 106. ogsaa kommer overeens. Pollux L. IV. p. 380. tillægger Scytherne i Almindelighed at have opfundet et musicalsk Instrument, som han kalder Pentachordon, hvis Strænge vare af Drehud: Kemmer, og Kieppe af Giedders Kieve: Been. P. 391. vidner han ogsaa, at Scytherne og fornemmelig Androphagi, Melanchlæni, og Arismapi, betiente sig af Orne: og Høge: Bene til Fløiter. Denne Efterretning tiener sandelig ikke til at

give os nogen stor Tanke om Scythernes Guldkommenhed i Musiken. Plinius tilskriver L. VII. p. 98. Prometheo, som jeg her regner iblant Scytherne, fordi han saa længe opholdt sig paa det Bierg Caucasus, den Konstes Opfindelse at bevare Jlden, som flaaes ud af Flintestene i Tønder-Bøsser, og P. 107. at have først dræbt Stude.

Pag. 529. §. 641. Not. H.) Petitus haver med stor Glid samlet alt hvad de Gamle berette om Amazonerne; Men Guyon haver derimod ved at ville gjøre det behageligere efter de nyere Franskes Maade erstattet mange Ting's Mangel af sin egen Hjerne, og kommer det mig for, som han ikkun haver læst og efterseet saa af Originalerne. Jeg vil derfor have Læserne fornemmelig henviist til Petitum, og lade mig nøie med her at undersøge hvorudi de lærde Forfattere have efter min Tanke feilet udi Amazonernes Historie, og hvilke Ting de ei nøie nok undersøge. Hvad de Amazoner udi Africa angaaer, da skal jeg om dem handle paa et andet Sted. De lærde Forfattere sætte Amazonerne at have taget Begyndelse paa den Tid, da Sesostris regierede i Egypten, men dersom Sesostris er den samme som Skriftens Sisac efter min Formening, saa have Amazonerne været til længe for hans Tid,

Tid, da *Homerus* Iliad. Lib. III. v. 184. taler om, at *Priamus* førte udi sin Ungdom Krig imod Amazonerne, og Lib. VI. v. 186. at *Bellerophon*, en Farsfader af *Glauco*, der var med udi den Trojanske Krig, omkom en Deel Amazoner. Efter denne Regning blive de omtrent Trehundrede Aar ældre end *Sesostris* og falde ind udi de Tider, da *Geidon* var Dommer i *Israël*. *Dictys Cretensis* beskriver ogsaa den Krig, som Grækerne under *Achillis* Anførsel førte imod den Amazoniske Dronning *Penthesilea*, der med en mægtig Hær kom Troja til Undsætning. L. III. C. 15. beskriver han dem at have været et stridbart Folk, uovervindeligt for sine Naboer, og berømmeligt iblant Menneskerne formedelst sine Baaben. L. IV. C. 4. siger han, at de vilde af Forfærdelse over *Hectors* Død gaae tilbage, men at *Paris* formaaede dem til ved en stor Deel Sølv og Guld at blive. Han taler ogsaa om, at de havde baade Fodfolk, Rytterie og Bueskyttere, og berømmer Dronningen særdeles for hendes Bished i at flyde. Cap. III. beskriver han, hvorledes *Achilles* dræbte Dronningen, men at Grækerne dog søgte, saa meget som muligt var, at spare hendes Folk, fordi de vare Kvinder. *Dares Phrygius* C. 36. ad *Calceem* *Dictys* fortæller, at *Penthesilea* sluts

tede Grækerne ind i deres Leir, og havde nær ødelagt baade deres Krigshær og Flode, hvis hun ei tilsidst var blevet omkommet af Neoptolemo Achilles Son, efterat Slaget havde varet i nogle Dage. Denne Penthesilæa Krig beskrives meget smukt efter den Tids Maade udi Latinske Vers af den Engelskender Josepho Jscano, der levede omtrent Aar 1170., udi hans Værk om den Trojanske Krig, Lib. VI. v. 564. — 572. v. 589. — 659., som staaer bag udi den Edition af Dictys, som jeg bruger. *Orpheus* ex Edit. Chr. Eschenbachii Trajecti ad Rhenum 1689. in 12mo. in *Argonauticis* p. 51. v. 731. vidner ogsaa, at Amazonerne allerede rede, da det Argonautiske Tog gik for sig, boede ved den Flod Thermodon. Han taler og om, at de havde Byer, og vare treffelige Ryttere. Hermed kommer ogsaa *Valerius Flaccus* ex Edit. Burmanni Leidæ 1724. in 4to. Lib. IV. p. 386. og Lib. V. p. 423. overeens. *Ptolemæus Hephæstion* ap. Photium pag. 488. beretter, at Achilles blev ihjelslaget af Penthesilæa, men at han paa sin Moders Aetidis Forbøn kom tilbage igien fra de Dødes Land, og vendte, efterat han først havde dræbt Penthesilæa, didhen igien. Til denne Digt haver efter al Anseende givet Anledning, at Penthesilæa er, efter de fleste Skribenters

benters Vidnesbyrd, blevet dræbt af Achilles Son. *Virgilius* in *Usum Delphini Paris* 1714. in 8vo. Tom. II. *Æneid.* L. I. v. 494. beskriver *Penthesilæa* fortreffeligen med følgende Ord:

Ducit Amazonidum lunatis agmina peltis,
 Penthesilæa furens, mediisque in millibus ardet,
 Aurea subnectens exertæ cingula mammæ,
 Bellatrix; audetque viris concurrere virgo.

Hyginus Fab. 112. p. 123. holder med dem, som berette, at *Penthesilæa* blev ihjesslaget af *Achilles*. *Virgilius* *Æneid.* L. II. v. 659. kalder Amazonerne *Thracier*, og siger, at de brugte malede Baaben, og at *Penthesilæa* fiorte paa en Krigs-Bogn i Strid. *Tryphiodorus* in *Opere Aureo & Scholastico Neandri Lipsiæ* 1577. Tom. II. in 4to. p. 164. tilskriver ogsaa *Achilli*, *Penthesilææ* Drab. *Propertius* L. III. p. 198. og p. 202. taler om hende paa samme Maade som de andre Poeter. *Appianus* pag. 365. de *Bell. Mithr.* paa-staaer, at Amazonerne vare endda til udi Kong *Mithridatis* Tid, og at de hialp ham, men *P.* 401. forklarer han det selv, ved at sige, at der iblant *Iberiernes* og *Albanernes* Sanger bleve fundne mange Fruentimmer, som havde ligesaavel Saar som Mændene, og som bleve holdte for Amazoner; Da det
 dog

dog er klart, at de have været af sidst bemeldte tvende Folk. Herved bekræftes Doctor Baumgartens Mening, at Amazonernes Bedrifter ere blevene giorte større end de virkelig have været, og en længere Regierings Tid dem tilskrevet, end dem tilkommer, ved det mange af de Gamle have tillagt dem alt hvad berømmeligt, som Scythiske Qvinder og Dronninger nogensinde have giort. Thi Qvinderne have overalt været hos Scytherne, som hos alle Barbariske Folk, meget stridbare og haardsøre. Men paa den anden Side haver denne Sammenblanding ogsaa forvoldet, at mange, helst i de nyere Tider, have heraf villet slutte, at der aldrig har været nogen Republicke af Fruentimmer, eller egentlig saa kaldte Amazoner til. Men saadan Mening gjør at historisk Troværdighed til intet, ved at forkaste den hele Alderdoms Vidnesbyrd om deres Virkelighed, af hvilke jeg allerede haver anført een Deel, og endda nu vil anføre flere.

Appianus de Bellis Mithr. p. 380. taler ogsaa om *Herculis* Krig imod Amazonerne. *Plutarchus* Tom. I. in *Theseo* p. 12. beskriver videløst den Krig som *Theseus* og Grækerne førte imod Amazonerne, noget førend den Trojanske Krig. Han anfører som Vidner de gamle Skribenter *Philochorus*, *Pherocides*,

cydes, Zellanicus, Herodorus, Bion, Menecrates og Pindarus, hvilke alle, undtagen den sidste, ere bortkomne. Ja han taler om Stæder og Begravelser udi Attica, Megara, Boeotien og Thessalien, som endda udi hans Tid førte Navn efter Dem. Diodorus Siculus Tom. I. Lib. II. p. 155. &c. giver os et kort Udtog af Amazonernes Historie, som i mange Maader kommer overeens med de lærde Forfatteres, endskjønt de ei have betient sig af ham. L. IV. p. 261. &c. beskriver Diodorus Siculus Tog imod Amazonerne for at erlange Hippolytæ Belte, og P. 273. Amazonernes tilligemed Scythernes Krig i Grækerland imod Theseum, hvor han og beretter, at de overblevne af de overvundne Amazoner ei vendte tilbage til deres Land igien, men drog med Scytherne til Scythien, og satte sig der ned. *Plutarchus* T. I. p. 638. in Pompejo taler og om det uviste Nygte, som jeg tilføi af *Appiano* haver anført, at der skal have været Amazoner i Albanernes Hær imod Pompejum, men han nægter derhos, at der iblant de døde Legemer er fundet nogen Amazon. *Vopiscus* in Aureliano pag. 869. in August. Hist. Script. ex Edit. Schrevelii Lugd. Bat. 1661. in 8vo. taler om, at Aurelianus havde iblant andre Sanger Ti Gothiske Fruens

Gruentimmer, som vare tagne stridende udi
 Mandts-Klæder, og som han udi sin Triumph
 over Zenobia førte med sig, og gav ud for
 at være Amazoner, hvilket viser at den Brug,
 at kalde alle stridbare Qvinder Amazoner,
 haver staaet ved Magt endog i de senere Ti-
 der. *Plato* T. III. p. 355. in *Axiocho* taler
 om en Viller tæt ved Slots-Porten i *Athe-*
nen, der udi hans Tid kaldtes den *Amazo-*
niske, hvilket viser at den Sagn om *Amazo-*
nernes Indfald i *Grækerland* er meget gam-
 mel. *Cassiodorus* in *Chronico* in *Hist. Rom.*
Script. min. ex Edit. Lugd. Bat. 1649. in 12mo.
 p. 600. henfører *Amazonernes* Krigs-*Be-*
drifter i *Asien* til den Tid, da *Latinus*
Sylvius regierede i *Latio*. *Aristides* T. I.
Orat. Panath. p. 118. taler om *Amazonernes*
Tog imod *Grækerland*, men haver derudi
 uret, at han mener at de da bleve saa øde-
 lægte, saa man siden haver draget i Tvivl,
 om de virkelig have været til eller ikke, da
 det dog er klart, at de have endda længe ef-
 ter været berømte, og bedrevet mange man-
 dige *Gjerninger*. Han siger ellers, at de
 undertvang *Asien* indtil *Lycien*, *Carien* og
Pamphylien og *Europa* indtil *Attica*. *Hy-*
ginus *Fab.* 80. p. 46. siger, at den *Amazoninde*
Hippolyta var en *Dotter* af *Mars* og *Am-*
azonernes *Dronning* *Otrica*. *Fab.* 163.
 p. 170.

p. 170. regner han en Hoben Navne op af Amazonerne. Fab. 223. p. 220. vidner han, at *Orcira*, Amazonernes Dronning og *Martis* Hustrue, haver bygget *Dianæ* Tempel udi *Epheso*. Fab. 241. p. 225. beretter han, at *Theseus* omkom efter et Svar fra *Apollo* den Amazoninde *Antiope*, *Martis* Dotter. *Mela* L. I. C. II. p. 5. forsikrer, at Amazonerne boede oven for *Caspianerne*, der boede ved den *Caspiske* Søe, og at *Cimmerierne* boede igien oven for dem og *Hyperboereerne*. Cap. XVII. p. 29. anmelder han og, at Amazonerne have, imedens de herskede over *Asien*, bygget *Dianæ* Tempel i *Epheso*. L. XIX. p. 34. vidner han, at de have boet i den Stad *Themiscyris* ved den Flod *Thermodon*. L. III. C. 5. p. 83. siger han, at de Amazoner, der boede ved *Caspierne*, vare de *Sauromatiske*, hvorved han klarligen gjør Forskiel imellem tvende Slags Amazoner, endog i *Asien*. *Aethicus Cosmographus* ad *Calcem* *Mela* p. 62. paastræer, at alt det Land, der ligger længer bort end *Albanien*, kaldes i Almindelighed Amazonernes. *Plutarchus* Tom. II. Qvæst. Græc. pag. 303. beretter, at Amazonerne flyede for *Baccho* fra *Epheso* til den *De Samum*, hvorhen han dog ved sine Skibe forfulgte og ihjelslog dem. *Apollodorus* in *Hist. Poet. script. ant.* L. II. C. 3.

p. 82. taler om den Krig som Bellerophon førte imod Amazonerne, saa og C. 5. P. 110. om den, som Hercules paaførte dem. Vibius Sequvester p. 163. er og af den Tanke, at en Amazoninde haver bygget Dianæ Tempel i Epheso. *Servius* in Virgilio Aeneid. Lib. I. v. 247. beviser af *Horatio*, at Liburnerne stamme fra Amazonerne; in Aeneid. Lib. IV. v. 345. siger han, at Apollo haver faaet det Tilnavn Grynæus, af den Skov Grynæo, som laaet ved Clazomenas, og hvor han dyrkedes, og som kaldtes saaledes af den Amazoninde Gryne, med hvilken Apollo havde været i Bekendtskab der. *Tacitus* Tom. I. Ann. Lib. III. p. 385. siger, at Bacchus sparede alle de Amazoner, som havde taget deres Tilflugt til Dianæ Tempel i Epheso. *Cointus Smyrnæus* in Poet. Gr. Vet. Her. T. II. derelict. ab Homero Lib. I. à pag. 173. ad p. 185. beskriver i meget smukke Vers Penthesileæ uheldige Tog imod Grækerne, for at hielpe Troja, og hvortledes hun af Achille blev dræbt. *Callimachus* udi samme Samling Tom. I. Hymno in Dianam v. 237. &c. p. 541. beretter, at Amazonerne have bygget Dianæ Tempel i Epheso, og sat hende et Billede der til Ære, omkring hvilket de have bragt dandsset. *Lysias* Orat. 31. p. 490. taler kortelig om Amazonernes Krig imod Theseum, og siger, at de Gamle holdre dem for
at

at være Martis Døttre, og at de boede ved den Flod Thermodon, og først af alle dristede sig til at ride paa Heste. *Pindarus*, *Oxonii* 1697. f. p. 98. berømmer Amazonerne for deres Videnskab i Ride-Kunsten, og synes at sætte dem ved Jster eller Donau-Flod, og *N.* 152. nævner han den Krig, som *Bellerophon* førte imod Amazonerne i de kolde Lande, hvorved hans *Scholiast* anmerker, at deres Lande kaldes rettelig Kolde, saasom de i *Scythien* grændsede til *Hyperboreerne*. *Pag.* 341. nævner han *Herculis* Krig imod Amazonerne. *Servius* in *Lib. XI. Ænæid.* v. 651. anfører en gammel *Scribent* ved Navn *Titianus*, som haver talet om Amazonerne. *B.* 659. siger han, efter *Sallustii* *Vidnesbyrd*, at Amazonerne boede først ved den Flod *Tanais*, der skiller *Asia* og *Europa* fra hinanden, og siden ved den Flod *Thermodon*, der ligger i *Thracien*. *B.* 661. anfører han, at *Antiope* blev elsket af *Achille* efter hendes Død, eller og havde efter nogles Mening en Søn med ham ved Navn *Caistrus*, efter hvilken en Flod i *Lydien* er blevet opkaldt. *Apollonius Rhodius* in *Gr. Poet.* v. *Her. Tom. II. Lib. II. p.* 26. taler om Amazonernes Bopæl og tre Stæder ved den Flod *Thermodon*, og det *Themiscyriske* *Forsbjerg*, *N.* 27., om et *Tempel* af *Steen*, som *Erh. Selsk. Skr.* 3. D. S de

de Amazoniske Dronninger Otrere og Antiope havde paa eet af deres Feldttog bygget Marti til Ere paa en øde Ø. Pag 35. beretter han, at Amazonerne vare Martis og Harmonicæ Døttre, at de ei toge Billighed meget i Agt, men førte stedsevarende Krige, og endelig at de ei boede i een Stad sammen, men i Ere. Han taler ogsaa løselig paa samme Sted om Herculis Krig imod dem. *Porphyrion* in *Horatii* Lib. IV. Od. 4. p. 176. ex Edit. Basil. 1555. in f. fortæller, at Amazonerne dreve Bindelicierne ud af Thracien, og at de sidste toge deres Ører og Pile an til Brug hos sig, saasom de selv havde fornummet Virkningen af dem.

Herodotus L. IV. p. 259. beretter det om Amazonerne og Oprindelsen af Sarmaterne, som de lærde Forfattere anføre om dem udi Slutningen af deres Anmerkning. Herodotus siger ellers paa bemeldte Sted ogsaa, at Scytherne kaldte Amazonerne *Corpata*, hvilket han udlægger: Manddrabere, saasom *Cor* kaldes paa Scythisk en Mand, og *Pata* betyder at dræbe. L. IX. p. 523. taler han, endskjønt ikkun løselig, om Atheniensernes Krig med Amazonerne. *Seneca Tragicus* ex Edit. Amst. 1628. in 8vo. pag. 9. in *Medea* vidner og, at Amazonerne boede ved den Flod *Thermodon*, og p. 89. in *Oedipo* melder han om *Bacchi*
Seier

Seier over Amazonerne. *Tzetzes* in *Lycophronem* ex edit. *Oxou.* 1702. p. 73. v. 647. vidner ligeledes, at de boede ved den Flod *Thermodon*, der flyder i *Naphlagonien* tæt ved *Sinope*. *Pag.* 136. *B.* 1332. anfører han *Zellanicum* den *Lesbier* at have skrevet om Amazonernes Indfald i *Attica*. *Heraclides Ponticus* *V.* 456. siger, at *Ephesus* er efter nogles Mening kaldet saaledes af en *Amazon*, og efter andres af det Ord *Ἐφελωα*: at overlade, fordi *Hercules* skal have overladet til Amazonerne alt Landet fra det Forbjerg *Mycale* af til den Stad *Pitane*. *Solinus* *C.* 27. *V.* 240. skriver, at Amazonerne boede ved det *Caspiske Hav*, og *C.* 53. *V.* 319. er han og af den Mening, at Amazonerne have bygget *Dianæ* Tempel i *Epheso*. *Jornandes* de *Rebus Geticis* p. 619. &c. taler en deel om Amazonerne, men vil efter sin forudfattede Mening trække dem til *Gotherne*. *Paulus Diaconus* *Hist. Longob. Lib. I. C.* 15. p. 754. udi samme *Grorii* Edition bag *Jornandes* taler om, at *Lamissis*, *Longobardernes* Konge, skal have gaaet over en vis Flod, efterat han selv havde slaaet en af de tapperste Amazoner ihjel; Men *Skriventen* forkaster selv rettelig denne Beretning, som en ugrundet Digt. *Aeschylus* in *Prometheo vincto* p. 46. taler om de stridbare *Colschiske* *Jomfruer*,

hvilke hans Scholiast forklarer ved Amazoner, P. 74. og 76. siger han, som saa mange andre, at de beboede Themiscyram ved den Flod Thermodon. In Eumenidibus p. 530. taler han adskilligt om Amazonernes Krig imod Theseum. *Euripides* ex Edit. Barnesii Cant. 1694. in fol. Part. II. in Hercule furente p. 367. v. 408. siger, at Amazonerne boede ved Paludem Mæotim. *Isocrates* P. 54. melder om Amazonernes Krig med Athenienserne, og beretter, at der kom ikke een af de første tilbage til deres Land igien, hvilket forarsagede, at deres Rige gik kort efter til Grunde. *Arrianus* in Periplo Ponti Euxini pag. 128. bestemmer nøiere end nogen anden Beliggenheden af den Flod Thermodon. *Philostratus* Heroic. p. 749. &c. negter, at Amazonerne ere nogensinde komne Trojanerne til Hielp, og siger derimod, at det Nederlag, som de lidde af Achille, skede paa en De, hvorhen de vare seilede for at berøve et Tempel. Han beretter og, at de beboede Landet imellem de tvende Floder Phasis og Thermodon, det Bierg Taurus, og Pontus Euxinus. *Arrianus* in Vita Alexandri Magni L. IV. p. 172. fortæller, at Pharasmanes de Charasmiers Konge forsikkrede den store Alexander, at Amazonerne boede endda i de Tider tæt ved ham; Dog Lib. VII. p. 291. negter

Skris

Skriventen med Billighed, at Amazonerne have endda været til i Alexandri Tid, hvorimod han dog holder høilig med dem der mene, at der i de ældste Tider haver været saadan Republicke af pure Fruentimmer. *Sextus Pompejus Festus ex Edit. Dacerii Paris 1681. 4to. p. 13.* beretter, at det Egeiske Hav har efter nogles Mening sit Navn af Amazonernes Dronning *Zegea*, der satte Livet til paa benældte Hav. *Strabo L. XI. pag. 769. &c.* viser sig ei saa varlig i at fremsføre sin Mening som *Arrianus*, endskjønt *Strabo* er ellers en af de mest skionsomme Skribenter; thi han forkaster aldeles alt hvad som fortælles om Amazonerne, da mig dog synes at den hele Historie kan paa samme Grund aldeles forkastes, naar intet bør troes uden hvad som har Lighed med det, der tildrager sig i vore Tider, og stemmer overeens med vore Sæder. *Lib. XII. p. 828.* forkaster han paa lige saa svage Grunde, efter min Tanke, først alle Gamles enstemmige Beretning, at Amazonerne ere komne Troja til Hielp; *V. 859.* taler han derimod om dem og deres Dronning *Myrina*, uden just at kalde dem der i Tvivl, ja *Lib. XIV. pag. 940.* har han intet imod den Mening, at den bekiendte Stad *Smyrna* er kaldet saaledes efter en Amazon af det Navn. *Pausanias ex Edit. Kühnii*

Lipsiæ 1696. f. in Art. p. 5. taler om Amazonernes Tog imod Athenen, og at der endda i hans Tid vistes der de tvende Amazoners Antiopes og Molpadia Graver, P. 100. om den Amazoniske Dronnings Hippolyta Grav ved Megara, Pag. 188. in Corinth. om et Martis Tempel ved Corinthen, som var bygt paa et Sted, hvor Theseus havde slaget Amazonerne, P. 274. in Lacon. om den Stad Pyrrhicho i Laconien, til hvilken Amazonerne havde trængt ind med deres Krigshær. Pag. 525. in Achaic, negter han, at Amazonerne have bygget Dianæ Tempel i Epheso, og paaستااer, at det er meget ældre; Hvorimod han dog beretter, at de to gange have været derved som Flygtige. Athenæus Lib. I. pag. 31. taler om et Slags Viin, der vorede ved Ephesum, som bar Navn efter Amazonerne. Anonymus de XII. certaminibus Herculis C. IX. pag. 335. in Leonis Allatii Excerpt. Gr. Sophist. ac Rhet. Romæ 1641. 8vo. taler om Herculis Krig imod Amazonerne, og hvorledes han slog deres Dronning Hippolyta ihjel, for at faae hendes Belte. Polyænus L. I. p. 13. vidner, at Bacchus havde paa sit Tog imod Indien Amazoner i sin Krigshær. Ammianus Marcellinus L. XXII. p. 478. Col. 1. at Amazonerne boede, førend de kom til Thermodon, paa et andet Sted,

og

og at de vare endda længe ved Magt og i god Stand efter deres ulykkelige Tog imod Athenienserne. Orosius følger udi sin Beskrivelse af Amazonerne L. I. C. 15. p. 64. aldeles Justinum; C. 21. N. 79. beretter han, at Amazoner og Cimmerier gjorde et stort Indfald i Asien omtrent Tredive Aar førend Rom blev bygt. Xenophon de Expedit. Cyri Lib. IV. C. 4. p. 215. taler om en Amazonisk Øye, hvilket viser, at denne herlige Skribent haver ikke aldeles forkastet hvad der fortaales om Amazonerne. Stephanus Byzantinus N. 68. og 69. haver endeel om Amazonerne, særdeles om Stæder, der føre Navn efter dem. Han synes ellers at ansee Amazonerne og de Sauromatiske Fruentimmer for de samme. Procopius de Bello Gothico in Corp. Byz. T. II. L. IV. C. 3. p. 182. mener, at der aldrig haver været en Republikke til, som haver bestaaet af bare Fruentimmer, men at den Sagn er udkommet, fordi de gamle Scyther pleiede, ligesom de nye udi hans Tid, at tage deres Fruentimmer med sig, naar de ginge til Feldts, hvilke og undertiden, saasom de vare haardsøre og vante til at lide Ont, udvliste særdeles Prøder af Tapperhed og Mod. Dog taler han selv Lib. IV. p. 181. om en Dronning Arbencea, der i fordum Dage haver hersket i Laziernes

Land, og hvis Grav endda sees der, og om en liden Stad efter hende kaldet Athenæ. Mon ei denne Dronning haver været en Amazonisk? Landet synes at vise det, thi det var omtrent i den Egn, hvor de Gamle Amazoner menes at have hersket. Georgius Syncellus N. 142. sætter Amazonernes og Cimmeriernes Indfald i Asien at være skeet udi Davids Tid, og siger han ogsaa, at Amazonerne brændte da Dianæ Tempel i Epheso af, for den første Gang. Plinius Tom. II. Lib. VII. pag. 100. tilskriver den Amazoniske Dronning Penthesilea et Slags Rastespyds Opfindelse. Saaledes, og det rigtig, retter Harduinus Plinii Text, da Stridsspyds Opfindelse blev hende der forhen tilskrevet; Hvilken urigtige Læsemaade de Lærde Forfattere ogsaa have fulgt udi deres Anmerkning Pag. 528. Den meget skionsomme Skribent Palæphatus nægter C. 33. Pag. 44. Amazonerne at have været til med følgende mærkværdige Ord: „ Om Amazonerne fortæles, at de ei haver været Qvin-
 „ der, men Mænd; Men de ginge med korte Trøier, ligesom Qvinderne i Thracien,
 „ bunde deres Haar op, ragede deres Skieg,
 „ og kaldtes derfor af deres Fiender Qvin-
 „ der. Dog besadde de derhos en naturlig
 „ Stridbarhed. Men at saadant Feldtog
 „ er

„ er nogenfinde skeet af Qvinder, det er al-
 „ deles ikke rimeligt, saasom man nu om-
 „ stunder ei finder dem paa noget Sted. „
 Saavidt Palæphatus, hvilken dog synes
 mig denne Gang at have forladt sin sædvan-
 lige Skionsomhed; Thi hvad er det for en
 Naade at stutte paa, i Henseende til Ting,
 som ei ere bundne til visse Love, men hænge
 af Menneffets frie Villie? Fordi det er nu ei
 saaledes i Verden, derfor har det ei heller
 været saa tilforn: Den store og unægtelige
 Stridbarhed, som fast alle nordiske Folks
 Qvinder have i fordum Dage udviist, og
 det som Condamine dans le Voyage dans l'Inte-
 rieur de l'Amérique meridionale, Paris 1746.
 in 8vo. a. p. 101. ad. p. 112. beretter, om de
 Amerikanske Amazoner, er efter min Tanke
 mere end nok for at overbevise upartiske Læ-
 sere om de gamle Amazoners Mulighed, og
 saa mange herlige gamle Skribenters een-
 stemmige Vidnesbyrd give derhos en stærk
 Formodning om deres Virkelighed, end-
 skiont Condamine beretter selv, ei at have
 fundet Amazoner i America.

Syvende Afsnit. S. 668. N. 546. Til
 Slutning af Historien om Scytherne vil jeg
 anføre nogle tappere Bedrifter af deres
 Qvinder og Dronninger, som de Lærde For-
 fattere have forbigaaet. Mela L. I. Cap. 19.

pag. 36. skriver saaledes om de Mæotiske
 Fruentimmer: „ Søe: Kysten fra Bos:
 „ poro af til Tanais beboes af Mæotiderne,
 „ Toreaterne, Arricherne, Phicoreerne og
 „ Framaterne, hvilke sidste opholde sig lige
 „ ved Flodens Udlob. Qvinderne forrette
 „ det samme hos dem, som Mændene, saa
 „ at de ei engang ere frie for at gaae i Krig:
 „ Mændene fegte til Fods, og betiene sig af
 „ Buer; Qvinderne derimod til Hest, og
 „ dræbe de ei deres Fiender med Sværd,
 „ men med Strikke, som de faste dem om
 „ Halsen, og trække dem saalænge deri ind-
 „ til de døes. Qvinderne maa ei gifte
 „ sig, førend de have slaget een Fiende ihjel,
 „ indtil saa længe ere de domte til at leve
 „ som Jomfruer. „ Samme Skribent be-
 retter Lib. III. C. 4 p. 31. om de Sarmatiske
 Qvinder, at det Folk er saa grumt, at des-
 res Qvinder tør endog give sig i Strid mod
 Mænd, til hvilken Ende de strax brænde det
 høire Bryst paa deres nyfødte Pigebørn,
 paa det deres Arm skal blive desto mere sær-
 dig til Strid. Hos dem ansees det for unge
 Pigers Arbejde at spænde Bue, at ride, at
 jage, og for voksne Pigers at fegte mod Fien-
 den. Det ansees derfor som uærligt ei at
 have ihjelslaget en Fiende, og straffes saadan
 en med bestandig Jomfrudom. Med denne
 Be-

Beretning istemmer ogsaa den u dødelige *Medicus Hippocrates* ex Edit. Basil. 1538. f. p. 78. de Aere, aquis & locis, naar han skriver:

„ De Sarmatiske Qvinder ride, bruge Bue,
 „ kaste Spyde paa Fienden, og stride mod
 „ ham til Hest, saa længe de ere Jomfruer,
 „ og maa de ikke gifte sig, førend de havde
 „ dræbt Tre Fiender, ei heller holde sig til
 „ deres Mand, førend de have efter deres
 „ Fædrene Skik giort Offer til Guderne.
 „ Men naar hun er blevet gift, da er hun
 „ frie for at ride, med mindre det hele Folk
 „ nødes til at gribe til Vaaben. Ingen
 „ af dem haver Bryst paa den høire Side;
 „ Thi Modrene brænde med et vist gloende
 „ Kobber = Instrument, som dertil er ind-
 „ rettet, det af dem, imedens de ere smaa,
 „ saa at det ei vover mere, hvorved de faae
 „ stor Styrke i den høire Arm og Skulder. „

Polyænus L. VIII. p. 808. fortæller en mærkelig Historie om *Tirgatao de Sintiers* Konges Dronning, som var født ved *Paludem Mæotium*, og *Pag. 811.* ligeledes om *Amage*, den Sarmatiske Kong *Medosæcci* Dronning, men da de begge ere meget lange, saa vil jeg have Læserne henviiste til ham.

Trettende Hoved = Stykke. Første Afsnit. S. 675. *Pag. 551.* Efter *Herodoti* Beretning *Lib. IV. pag. 239.* var *Asia* ikke
 Pro2

Promethei Moder, men Hustru, og Asius ikke heller en Son af Atys, men en Son af Cotys, der var Manei Son, hvoraf det og kom, at der var en Slægt i Sardis kaldet den Asiatiske. Ezezes derimod Comment. in Lycoph. pag. 131. v. 1283. siger, at Asia var Japeti Hustru og Promethei Moder. Varro de Lingva Latina in ejus Oper. Amst. 1623. in 8vo. Lib. IV. p. 13. beretter, at Asia var en Nymphe, og Japeti Hustru og Promethei Moder. Messala Corvinus de Progenie Augusti p. 418. in Hist. Rom. script. min. ex Edit. Lugd. Bat. 1649. in 12mo., siger ikke hvorfra Asia var, men kalder hende Dronning i Østerlandene, og beretter, at den Verdens Part Asia haver faaet Navn efter hende. Det er ellers mærkeligt, at de Tre Verdens Parter Europa, Asia og Africa kaldes saaledes efter Fruentimmer, uden at man i Historien finder nogen tilstrækkelig Aarsag derved, eller hvo de Fruentimmer egentligen have været, hvilket uimodsigelig viser en stor Usfuldkommenhed og Mangel i den gamle Historie.

Anden Affnit. S. 679. N. 555. Messala Corvinus N. 418. beretter ei allene, at Phrygia skal have været en Dotter af Eseo og Europa, men anfører og en anden Mening,

Mening, hvorved hun bliver en Dotter af Jove og Europa.

Anden Afsnit. S. 690. P. 560. Not. 3.)
 Efter Apuleji sigende, Florid. Lib. I. p. 330.
 ex Edit. Amst. 1624. in 8vo. var Marsyas ei
 en Son af Olympus, men af Ziagnis,
 som tilligemed var hans Læremester i at syn-
 ge, og i at spille paa Fløite. Samme
 Ziagnis opfandt først at spille paa tvende
 Fløiter, at have Huller paa dem, baade paa
 venstre og paa høire Side, som gave deels
 en grov, deels en fin Lyd fra sig, hvilke mæn-
 gede sammen bragte en Slags Overensstem-
 melse tilveie, og endelig at sætte Sngrene
 snart paa det eene, og snart paa det andet
 Hul. Hans Son Marsyas fulgte ham ef-
 ter udi Konsten, men blev slaaet af Muserne,
 fordi han havde indbildt sig at spille bedre
 end Apollo. Tatianus Pag. 141. beretter,
 at Marsyas og Olympus havde først opfun-
 det at spille paa Fløite. Plinius Tom. II.
 L. VII. p. 102. vidner og, at Marsyas ha-
 ver først opfundet den dobbelte Fløite, saa
 og den Musicalske Maade, som kaldes den
 Phrygiske. Clemens Alexandrinus Stromat.
 L. I. p. 307. at Marsyas er første Opfinder
 af den Phrygiske, sammenmængte Phrygi-
 ske, og Lydiske Harmonie. Tzetzes Chiliad. I.
 v. 353. pag. 280. kalder Marsyas en Philo-
 soph,

soph, og siger at han var en Son af Hyagnis, og en Læremester for Olympo, og at han lærte sin Konst af Minerva.

Tredie Uffnit. §. 695. P. 562. Tacitianus P. 141. tilskriver ei allene Phrygiernes at have opfundet Spaadoms Konsten af Fugle, men og de ældste Isaurer, som han kalder dem. Gregorius Nazianzenus Tom. I. p. 100. tilskriver derimod Phrygierne allene først at have opfundet Spaadommene af Fuglenes Flugt og Bevægelse, hvormed ogsaa istemmer Clemens Alexandrinus Stromat. Lib. I. p. 306.

§. 698. Pag. 564. Om Phrygiernes Videnskaber haver jeg, foruden allerede anførte fundet følgende optegnet hos de gamle Skribenter: Pollux Lib. IV. p. 390. taler om en Fløite gjort af Buxbaum der var brugelig i Phrygien, og ved hvis venstre Side sad et Horn fast til Cybeles Ære. Phrygierne betiente sig og efter hans sigende, Pag. 391. af en Fløite, som gav en sørgelig Lyd fra sig. Tacitianus P. 144. tilskriver Phrygierne begge Slag, nævnlig baade de store og de smaa, Opfindelsen af den Pibe kaldet Syrinx. Clemens Alexandrinus Stromat. Lib. I. p. 306. tilskriver de saa kaldte Idæis Dactylis, hvilke han udtrykkelig siger at have været
Phry-

Phrygier, Opfindelsen af Tegnene i Musiquen, og af de saa kaldte Ephesinske Bogstaver, som brugtes til at gjøre sig haard med i Strid: Han siger og, at Atlas af hvilken Hercules annammede Verdens Pillere, var en Phrygier. Samme Skribent tilskriver dem og Fløitens Opfindelse. Plinius Tom. II. Lib. VII. pag. 97. beretter efter Theophrastum, at den Phrygier Delas haver først opfundet at smelte Kobber og gjøre den sammenholdende. Pag. 98. tillægger han Phrygierne først at have indrettet Bognene med fire Hiul, og P. 101. først at have spændt To Heste for en Bogn. Clemens Alexandrinus Stromat. Lib. I. p. 307. tilskriver en Phrygier ved Navn Satyro at have opfundet det herlige Instrument kaldet Tverfløite, eller Flute traversiere, og en anden Phrygier ved Navn Olympo, at være den første Opfinder af Accorder i Musiquen. Pollux L. IV. p. 391. tillægger derimod Olympo og Marsvæ det. Plinius L. VII. p. 99. siger at Staphylus Sileni Son først mængde Wiin og Vand sammen: Jeg veed vel at hverken Staphylus eller hans Fader haver været Phrygier, men siden Silenus opholdt sig en rum Tid i Phrygien, og jeg ellers ikke veed noget beqvæmmere Sted at indføre dette, saa haaber jeg at Læserne holde mig denne liden Afvei til Gode.

§. 704. P. 568. Not. F.) Clemens Alexandrinus tilskriver aldeles ikke Cureterne de Ephesinske Bogstavers Opfindelse; Evertimod, han tillægger dette udtrykkelig den bekiendte Jødis Dactylis; med mindre man vil holde for, at Clemens haver anseet begge for eet Slags, som dog vel neppe nogen haver tænkt paa forend Newton. Plinius Tom. II. Lib. VII. p. 103. tilskriver og Curetern at have først udi Creta opfundet den Dands, som skede med fuld Rustning.

Fierde Afsnit. §. 714. P. 574. *Cassiodorus* var. Lib. III. Ep. 21. p. 105. beretter, at *Midas* Konge i Phrygien opfandt først Bly, men da der have været Fire til Fem Konger af det Navn, saa er det uvisst hvilken af dem man skal tillægge det; Dog, da saadanne Ting's Opfindelse er ganske vist meget gammel, saa mener jeg at man maa tilskrive det enten den første eller den anden *Midas*. Plinius T. II. L. VII. p. 102. tilskriver og *Midae* Opfindelsen af *Eversfjorten*, hvilken vi tilforn have seet, at Clemens Alexandrinus haver tilskrevet en anden Phrygier ved Navn *Satyrus*. Efter *Harduini* Mening i den 163. Note P. 134. til *Plinii* 7. Bog C. 57. P. 97. skal og *Midas* først have bragt Bly fra de *Cassiteridiske* Der. Men af ingen af sine Landsmænd
haver

haver Phrygien havt større Ære end af den bekiendte Æsopus, der formedelst sin behagelige Maade at moralisere paa, og herlige Fabler stedse vil blive anseet som en fortreffelig Original. Vi have denne store Mand's Liv og Levnet skrevet af Maximo Planude, en Græsk Munk, der levede omtrent Aar 1330., hvilken Beskrivelse dog indeholder mange urigtige Ting, ja megen Digt. Erovrørdigere, skiont mere magre Efterretninger findes om Æsopo hos gamle Skribenter, særdeles hos Plutarchum.

§. 721. Pag. 577. er enten en Tryk- eller Hukommelse = Feil, saasom der i Stedet for Gordius bør staae Midas.

Siette Uffnit. §. 744. Pag. 590. Plinius Tom. II. Lib. VII. pag. 104. skriver, at Mysier og Trojaner skulle efter nogles Mening først have opfundet Skibe, da de, for at bekrige Thracierne, maatte gaae over Helleponten.

Syvende Uffnit. §. 752. Pag. 596. Servius in Virgil. Æneid. Lib. I. v. 32. anfører af en ubekiendt Skribent ved Navn Theodatus, der haver handlet om Troja, at Ganymedes er den samme som Belis.

Tiortende Hoved-Stykke. Første Afsnit.
 S. 803. Pag. 621. *Clemens Alexandrinus*
Stromat. Lib. I. pag. 307. taler om Olympo
 den Mysier, som Opfinder af den saa kaldte
 Lydiske Harmonie, men om den bemeldte O-
 lympos haver været den samme, som den
 her af de Lærde Forfattere omtalte Mysiske
 Konge Olympus, det skal jeg ikke sige.

Femtende Hoved-Stykke. Første Af-
 snit. S. 826. Pag. 630. *Pollux Lib. IV.*
Cap. X. p. 392. tilskriver en ved Navn An-
 thippo at have opfundet den Lydiske Har-
 monie. *Plinius Tom. II. Lib. VII. p. 96.* til-
 lægger Indvaanerne i Sardis, Hoved-Sta-
 den i Lydien, først at have opfundet at farve
 Uld. Paa samme Sted tilskriver han ogsaa
 Arachne et Lydisk Fruentimmer først at have
 fundet Hør, og gjort Nætter eller Garn, og
 hendes Son Closter at have opfundet Tenen
 paa Rokken. Den Lydier Scythes skal og,
 som han siger Pag. 97. efter Aristotelis Be-
 retning først have smeltet Kobber, hvormed
 ogsaa *Clemens Alexandrinus Stromat. Lib. I.*
pag. 307. kommer overeens, beraabende sig
 paa Hesiodi Vidnesbyrd. Pag. 100. vid-
 ner *Plinius*, at Scythes, Jovis Son,
 haver opfundet Vilt og Bue, men om han
 er den samme som Scythes den Lydier, det
 skal jeg ikke kunne sige. *Apulejus Florid.*
 Lib.

Lib. I. p. 331. beskriver den Indiske Harmonie at have været Sarrig = fuld, hvorimod han kalder den Phrygiske gudelig.

§. 828. Pag. 631. *Plutarchus* Tom. II. p. 263. de Virt. Mulier. synes at tillægge densne Pythes en Slags Regiering, hvorved han dog haver staaet under Kongerne i Persien. Han beskriver ellers paa samme Sted hans Hustrues Pythopolis rare Dyder, og hvorledes hun vel forestod Regieringen efter hans Død. Om hende findes ogsaa Estersretning hos *Polyænum* Lib. VIII. p. 784.; og fortælle de begge den sindrige Maade, hvorved hun bragte sin Mand fra hans alt for store Gierrighed, og formaaede ham til at lette sine Undersaatters Byrder.

Anden Afsnit. §. 833. Pag. 634. *Athenæus* L. XII. p. 515. fortæller mange skammelige Ting om denne Indiske Dronning *Omphale*.

§. 835. Pag. 635. Om *Candaules* kan ogsaa eftersees *Plutarchus* Tom. II. p. 301. in Qvæst. Græc. hvor han beretter, at *Hercules* forærede til *Omphale* den Dre, som han tog fra de *Amazoners* Dronning *Sippo-lyta*, efterat han havde slaget hende ihjel, og at alle Konger i Indien bære den siden selv

indtil Candaules, som foragtede den, og lod en af sine Benner bære den; og da Candaules blev ihjelslaget af Gyges, forærede han den til Jovis Billede udi Carien.

§. 836. *Anacreon* ex Edit. Amst. 1699. in 12mo. Gr. & Gall. p. 50. Od. 15. taler om Gyges, Konge i Sardis, som en meget rig Herre. Men enten maa denne Dde ei være af Anacreon, eller han og maa have talet om en Død, som om en Levende; Thi det er vist, at Anacreon levede udi Cræsi Tid over Hundrede Aar efter at Gyges var død.

§. 842. Pag. 638. Her staaer: Bias und Priene, da det dog er klart, at det burde være: Bias aus Priene, og folgelig bør regnes til Tryk = Feil.

§. 846. Pag. 642. Om Cræso og de Forfølgelser, som han maatte lide af sin Fader, kan man læse hos Nicolaum Damascenum p. 453. &c. in Exc. Peirescii, hvor der ellers ogsaa forekommer mangt og meget til Oplysning af Historien om de Lydiske Konger. *Plutarchus* Tom. II. p. 401. de Pythiæ Oraculis fortæller følgende merkelige Ting at have hændet Cræso: Alyattes, Cræsi Fader giftede sig anden gang, og havde ogsaa Børn af det Ægteskab. Cræsi Stedmoder agtede at

at forgive Cræsum, for derved at bane Veie til Thronen for sine Børn; Men den Pige som bagede Brødet, hvorudi Giften skulde kommes, gav Cræso det ei allene tilkiende, men lod endog saa hans Stedmoders Børn æde det forgiftede Brød. Cræsus blev saaledes Konge ved deres Død, og bemeldte Piges Trostøb, til hvis Erindring han lod gjøre hendes Billede af Guld, og sætte udi Apollinis Tempel i Delphis.

Sættende Hoved = Stykke. §. 1848.

Pag. 643. Tatianus pag. 141., Gregorius Nazianzenus Tom. I. pag. 100. og Clemens Alexandrinus Stromat. Lib. I. p. 306. tilskrive eenstemmigen Indvaanerne af Telsimmo i Lykien, at have først iblant alle villet trække Spaadomme og Forvarsler af Dromme.

§. 854. Pag. 646. *Heracledes Ponticus de Politis* pag. 447. kommer overeens med Herodoto, i Henseende til den store Magt og Ansæelse som Qvinde = Rønnet stod udi i Lykien, saa at han endog siger, at Qvinderne herskede der lige fra det første af over Mændene.

§. 863. Pag. 650. Om den Stad Carso findes mange smukke Esterretninger udi Dionis Chrysostomi tvende Orationer,

faldte Tarsicæ. Pag. 394. &c. hvor han inderlig beklager, at bemeldte Bye havde i Henseende til Dyd og Lærdom meget afstaget udi hans Tid.

§. 869. Pag. 652. *Cicero* Op. Phil. Tom. I. Part. II. de Divinatione Lib. I. p. 157. tilskriver Cilicierne først at have givet Aigt paa og uddraget Spaadomme af Fuglernes Flugt og Sang. *Plinius* Lib. VII. pag. 98. siger, at *Pyrodes Cilicis* Son først slog Gld af Glinte = Stene.

§. 872. Pag. 654. *Xenophon* de Cyri Expedit. Lib. I. Cap. II. pag. 10. &c. taler vidtløftig om *Epyaxa*, som var den Ciliciske Konges *Svennesis* Dronning, hvorledes hun kom til den yngre *Cyri* Leir, bragte Penge med til hans Soldater, besaae deres Mønstring, sagdes at have fortrolig Omgang med *Cyro*, og endelig forligte hendes Mand med ham.

Gregorius Nazianzenus Tom. I. Orat. III. pag. 100. beretter, at følgende ringe Ting haver givet Anledning til Poestens Opfindelse. En ung Person stødte med stor Fart an paa en gammel Kierlings Skulder, hvorover hun blev saa forbit tred, at hun udøste mange Skields = Ord imod ham, hvoriblant
nogle

nogle Ord kom af Hændelse til at staae paa en Poetisk Maade sammen. Deres Klang behagede den unge Persons Øren saavel, at han gienste dem i sin Hukommelse, og da de bleve siden mere ved Estertanke og Glid sletne og rensede, saa kom endelig til sidst denne herlige Konst for Dagen, som glæder baade Guder og Menneſker. *Elias Cretensis* Comment. in h. Orat. Tom. II. pag. 372. beretter, at denne Kierling siges af nogle at have været Sibylla, af andre Phimonea, og atter af andre Philyra. Men hvordan det end er med hendes Navn, saa vidner *Gregorius Nazianzenus* selv, at hun ei haver været en Græker, men en Barbar, hvorfor jeg og haver givet denne Beretning Plads her, saasom den følgende Tome handler om Grækerne. Dersom Fortællingen er rigtig, saa maa denne Tildragelse være skeet udi de ældste Tider, saasom Poesien er i det mindste ældre end Moses.